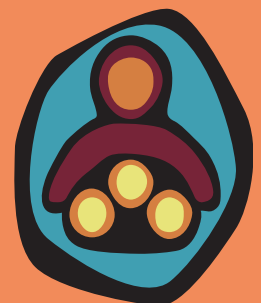


Qeqqata Kommunianni atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut

Qeqqata Modelip ilaa

Charlotte Brandstrup Ottendahl
Ingelise Olesen
Maja Christiansen
Sofie Emma Rubin
Kirsten Nystrup
Christina Viskum Lytken Larsen



Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut

Qeqqata Modelip ilaa

Charlotte Brandstrup Ottendahl, Ingelise Olesen, Maja Christiansen, Sofie Emma Rubin,
Kirsten Nystrup, Christina Viskum Lytken Larsen

Suliamik nalilersuisoq: Stine Kjær Wehner

Copyright © 2023

Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Issuaaneq, tassunga ilanngullugit takussutissianik aamma tabelinik, pisinnaavoq issuaaffigi-
neqartup erseqqissumik nalunaarneratigut.

Elektroniskimik saqqummersitaq: ISBN 978-87-7899-608-4

Statens Institut for Folkesundhed

Studivestryde 6

1455 København K

www.sdu.dk/sif

Nalunaarusiaq uani aaneqarsinnaavoq www.sdu/sif

Siulequt

Qeqqata Modelip ineriartortinneranut atatillugu, Kalaallit Nunaanni Qeqqata Kommuniani meeqqat inuusuttullu atugarissaarnerulernissaat aamma aanngajaarniutitik atuinerisa annikillisinnissaannik siunertaqartumik ataatsimut isiginnilluni suliniutaasoq, Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik misissueqqissaarpoq. Nalunaarusiami siunertarineqartoq tassaavoq, misissueqqissaarnerup taassuma saqqummiunnissaa.

Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut qanoq iliorluni pitsaanerulersinneqarsinnaanersut pillugit inassuteqaatinik arlalinnik nalunaarusiaq saqqummiussiffiuvoq. Inassuteqaatit misissuinerit pingasunit, Qeqqata Modelip pilersinneqarneranut atatillugu suliarineqarsimasunit, tunngaveqarpoq, tassunga ilanngullugit: Kommunimi innuttaasunik isumasioqatigiissitsinerit, sulisunik apersuinerit aamma kommunip politikkiinik aamma meeqqanut inuusuttunullu suliniutaanik misissuinerit.

Nalunaarusiaq Qeqqata Kommunianut siunnerfeqarpoq, kisianni Kalaallit Nunaanni kommuninit allanit iluaqutaasumik atuarneqarsinnaalluni, periarfissat aamma unammilligassat assingusut taak-kununnga aamma atuussinnaammata. Nalunaarusiaq aammattaaq avataani suleqatigisartakkanut, pitsaaliuinerimik aamma peqqissutsimik siuarsaanermik Qeqqata Kommunianik suleqateqarusut-tunut, aamma allanut atuutilersitsisarnerit ilisimatusarfigineqarnerannik suliaqarnermik soqutiginnit-tunut, aamma atuutilersitsisarnerup misissuiffigineqarnerani atortunik atorneqartunik, kalaallinut naleqqussarneqarsimasunik, atuneq pillugit soqutiginnittunut naleqquppoq.

Innuttaasunut, aamma taamatut kommunimi sulisunut nalunaarusiamut tapertaasimasunut tamanut immikkut qujanaq.

Atuarluarina.

Morten Hulvej Rod
Direktøri
Statens Institut for Folkesundhed

Christina Viskum Lytken Larsen
Ilisimatusartunut aqutsisoq
Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik

Imarisai

1. Tunuliaqutaq	5
1.1. Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi periuseq6	
2. Paasissutissanut tunngaviit	9
2.1 Sumiiffinni nakooqqutit aamma naleqartitat sammivigalugit illoqarfinni aamma nunaqarfinni aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit	9
2.2 Misissuilluni apersuineq	11
2.3 Kommunip politikkiinik aamma suliniutaanik misissuineq	13
2.4 Misissueqqissaarnerup ingerlanneqarnera.....	13
3. Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi inerniliussat	16
4. Eqikkaaneq.....	28
5. Ataqatigiissitsineq	30
6. Najoqqutat	32
7. Ilanngussat.....	33
Ilanngussaq 1 – Meeqqanut- aamma inuusuttunut tunngasutigut kommunip sammisaanut takussutissiaq.	33
Ilanngussaq 2 – Issuaanerit aamma apersuinernik misissueqqissaarneq	49

1. Tunuliaqutaq

Qeqqata Kommunia, Paarisa (Kalaallit Nunaanni Isumaginninnermut Aqutsisoqarfiup ataani pitsaaliuineramik sullissivik) aamma Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik (CFG) Syddansk Universitetimi Statens Institut for Folkesundhedimeersoq, 2020-mi suleqatigiilerput, meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnerisa siuarsarnissaannik, aanngajaarniutik atuinerup appartinnissaa immikkut aallullugu, ataatsimut isiginnilluni suliniuteqarnissaq siunertaralugu. Suleqatigiinnermi suleqatigiinnermut periuseq taaneqarpoq "Qeqqata Modeli". Periutsip itinerusumik nassuiarneqarnera nalunaarusiami: "Qeqqata Modeli – Qeqqata Kommuniani meeqqat akornanni peqqis-sutsimik aamma atugarissaarnermik siuarsaanissaq anguniarlugu suleqatigiinneq"-mi (Ottendahl et al., 2023) atuarneqarsinnaavoq.

Suleqatigiinneq suleqatigiinnissamik isumaqatigiisummik 2020-p aasaanerani pisortatigoortumik naqissuserneqarpoq. Suleqatigiinnissamik isumaqatigiisummi suleqatigiinnissami pingaarutillit nassuiarneqarput, aamma illuatungeriit aalajangersimasunik sammisaqarnissaminnik imminnut pi-sussaaffilertut takuneqarsinnaavoq, tassunga ilanngullugu atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigi-neqartut pillugit misissueqqissaarneq, nalunaarusiamut matumunnga aallaavioq.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummi atuutilersitsisarnermi isumalluutinut pigineqartunut tunngatillugu ima allassimasoqarpoq:

"Atuutilersitsisarnermi isumalluutit kommuniminit pigineqartut pillugit misissueqqissaarneq immik-koortunik marlunnik imaqaasaaq: 1) Kommunip iluani tamarmi pitsaaluineramik, inuusuttut- aamma meeqqat sunngiffiannut tunngasunik suliaqarlutik inunnik pingaarutilimmik inissisimasunik assigi-inngitsunik apersuineq tunngavigalugu periusiussiat pigineqartut kiisalu suliat ingerlasut pillugit aal-larnisaataasumik misissuineq. 2) Kommunimi naleqartitat aamma nakooqputit eqqartorneqarnissaat pissaaq. Naleqartitat taakku peqqisutsimik siursaataasumik sulinermi isumalluutaapput pingaar-utillit, aamma unammilligassat assigalugit qulaajarneqassallutik. Tassunga ilanngullugit innuttaasut, peqatigiiffiit aamma ilungersuussilluarlutik suleqataasut, isumalluutinut aamma pimoorussinermut tapertaasinnaasut."

CFG taamaalilluni Qeqqata Modelimut atatillugu paasisutissanik katersorneqartunik tunngavilimmik atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermik suliaqarpoq. Paasis-sutissanik katersuinermi ilaatinneqarput:

1. Isumasioqatigiissitsinerit, kommunimi innuttaasut aamma sulisut oqaloqatiginerisigut kom-munip nakooqputai aamma naleqartitai qulaajarneqarlutik.
2. Kommunip sulisuinik immikkut apersuilluni misissuineq.
3. Siunnerfinnut aamma suliniutinut imminnut attuumassutilinnut tunngatillugu periusissianik massakkut piusunik aamma sulianik ingerlanneqartunik misissuillunilu misis-sueqqissaarneq.

Ukiuni kingullerni pingasuni paasissutissanik katersuineq, aamma Qeqqata Modelimik suliaqarneq tunngavigalugit CFG-i kommunimi atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit nalilersuinissamut aamma misissueqqissaarnissamut periarfissagissaarpoq, tamannalu tunngavigalugu kommunimi atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut qanoq pitsaanerulersinnissaannut inasuteqaatinik tunniussaqaarsinnaalluni. CFG-ip Qeqqata Modelimik suliaqarnera Qeqqata Kommuniata qanoq sulineranik aamma suleriaaseqarneranik, tassunga ilanngullugit meeqqat aamma inuusuttut akornanni pitsaaliuineramik aamma peqqissutsimik siuarsaalluni suliaqarnermut atatillugu nakooqqutit aamma unammilligassat pillugit ilisimasaqalersitsivoq. Misissueqqissaarneq taamaalil-luni Qeqqata Modelimut ilaavoq, kisianni inassuteqaatit CFG-iminngaanneersuullutik immikkoorput, aammalu suleqatigiinneq ataatsimut isigalugu tassanngaanneersuunatik.

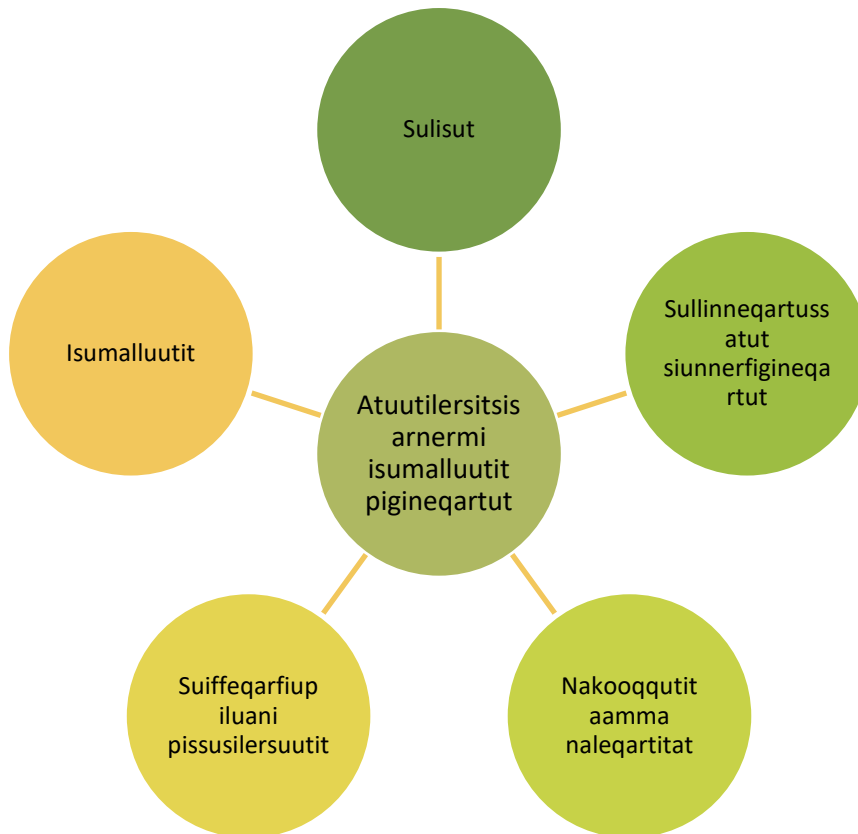
1.1. Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi periuseq

Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartunik suliaqarnermi Center for Forebyggelse i praksis iluseq atortagaa tunngavigineqarpoq, centeri taanna Kommunernes Landsforeningimut (KL) ilaavoq. Center for Forebyggelse i praksis periutsinik aamma atortussanik arlalinnik katersugaqaarsimavoq, atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit kommunit ineriartortitsinissaannut tapertaasinnaallunilu suliassaqaarfitt assigiinngitsut akornanni pitsaaliuineramik aamma peqqissutsimik siuarsaalluni suliannik atuutilersitsinissamik suliaqarnermi ikorfartuutaasinnaasunik. Atortussat ilisimasat tunngavigalugit pitsaaliuilluni suliniutissanut inassuteqaatit atuutilersinneqarnissaannut Danmarkimi kommunit annertuumik suliaqaarsimanerannit aallaaveqarput (Center for Forebyggelse i praksis, 2015). Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi KL-ip periusia takussutissiaq 1-imi takutinneqarpoq.



Takussutissiaq 1: Atuutilersitsinerni isumalluutit pigineqartunut iluseq, Kommunernes Landsforening. (Center for Forebyggelse i praksis, 2015)

Takussutissiaq 1-imi immikkoortut arfinillit takuneqarsinnaapput, aammalu nalilerneqarpoq Ressourcer (isumalluutit), Medarbejdere (sulisut), Målgruppe (sullinneqartussatut siunnerfigineqartut) aamma Organisationsadfærd (suliffeqarfiup iluani pissusilersuutit) tassaasut Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi ilanngutissallugit naleqqunnerpaajusut. Immikkoortut: Fokus (qitiutillugit sammineqartut) aamma Ledelse (aqutsineq) aamma naleqqupput, kisianni taakku ilanngunneqanngillat, taakku misissuinerit tunuliaqutaanni qitiutillugit sammineqanngimmata. Misissueqqissaarnermili ilaatigut isiginninnerit aqutsinermut tunngasutigut naleqquttut saqqummiunneqartassapput, tamanna immikkut sammineqanngikkaluartoq. Si-unissami sulinissami immikkoortut Ledelse (aqutsineq) aamma Fokus (qitiutillugit sammineqartut) immikkut sammineqarsinnaalluarpot. Iluseq takussutissiaq 1-imi takutinneqartoq CGF-ip naleqqusarparaa, aammalu kalaallinut tunngatillugu aamma Qeqqata Kommunianut naleqqussarlugu. Taamaattumik takussutissiaq 2 misissueqqissaarnermi tulliuttumi tunngavigineqarpoq.



Takussutissiaq 2: Atuutilersitsisarnermi isumalluutitut pigineqartunut iluseq, atuutilersitsisarnermi isumalluutitut pigineqartunut Center for Forebyggelse i praksis'-p ilusiliaanik tunngavilik, Innuttaasut Peqqissusiannik Ilimatusarfimmit ineriartorteqqinneqartoq.

Takussutissiaq 2-mi ilusiliarineqaqqaartumi nassuiarneqartut allat assigalugit "Nakooqquit aamma naleqartitat" immikkut ilanngunneqarput. Tamanna Qeqqata Modelimi tunngaviumik tunngavigineqartut tunngavigalugit suliarineqarpoq, aamma atuutilersitsisarnermi suliniutit nakooqquit aamma naleqartitanit, sullinneqartussatut siunnerfigineqartunut isumalimmik annertuumik tunniussassaqaarmata. Taama periuseqarnermut tunngaviusoq tassaavoq, sumiiffinni nukissat aamma isumalluutit qitiutillugit sammineqarnissaat, pissutigalugu suliniutit aamma aqqissuussamik malitassat amerlasuutigut allanut tunngatillugu ineriartortinneqarsimasarmata, aamma naleqartitanit aamma ileqqunit, Kalaallit Nunaanni nassaassaasunit allaanerusunit, tunngaveqartarlutik (Cueva et al., 2021).

Taamaattumik Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit missueqqissaarnermut tulluuttumi pisussamut takussutissiaq 2 tunngavigineqarpoq.

2. Paasissutissanut tunngaviit

Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarneq paasissutissanit, Qeqqata Modelimut ilaatillugit katersorneqartunit, tunngaveqarpoq. Paasissutissat pingaarnertut misissuinernit, matuma ataani nassuiarneqartunit, pingasuneersuupput. Tamatuma saniatigut misissueqqissaarneq ataatsimut isigalugu malittarinninnernit aamma misilittakkanit, CFG-ip Qeqqata Kommuniánik suleqateqarneranit aallaavilimmit, tunngaveqarpoq. Paasissutissanut tunngaviit nalunaarusiami "Qeqqata Modeli – Qeqqata Kommuniáni meeqqat akornanni peqqissutsimik aamma atugarissaarnermik siuarsaaniarluni suleqatigiinneq"-mi tamakkiisumik nassuiarneqarput, kisianni tikkuussissutit pingaarnertit matuma ataani nassuiarneqarlutik.

2.1 Sumiiffinni nakooqqutit aamma naleqartitat sammivigalugit illoqarfinni aamma nunaqarfinni aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit

Ukiorpaaluit ingerlaneranni Kalaallit Nunaanni, aamma ataatsimut isigalugu Issittumi, peqqissutsimik ilisimatusartarnerni unammilligassat annertuut, nunap inoqqaavisa amerlasuut nalaattagaat, aallunneqartarput. Tamanna peqqissutsimik siursaalluni aamma pitsaaliulluni suliniutinik aallartitsisoqasagaangat nikallunganermik aamma soriarsinnaanngitsutut misigisimanermik pilersitsisarpoq. Ukiulli kingulliit ingerlaneranni aarlerinaatinut pissutaasunut aamma peqqissutsimut pitsaanngitsumik sunniutaasunut taarsiullugu najukkani piginnaasat, ilisimasat aamma naleqartitat tunngavigalugit pissutsit peqqissutsimik aamma atugarissaarnermik siursaataasinnaasut qulaajarnianeqartarnissaat eqqumaffigineqaleriartorlunilu nikikkiartorpoq (Cueva et al., 2021). Kalaallit Nunaanni peqqinneq pillugu ataatsimut isiginnilluni paasinninneq tunngavigalugu CFG-i ilutsimik ineriartortitsinikuuvoq, aamma isumalluutit pigineqartut taakku, aamma kalaallinut tunngatillugu illersuutitut pissutaasutut isigikkajuttakkatta nassaarinissaannut ikiuutaasinnaalluni. Iluseq takussutissiaq 3-mi takutinneqarpoq 3.



Takussutissiaq 3: "Peqqissuserput", Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut aamma atugarissaarnermut tunngavileeqataasut. Innuttaasut Peqqissusiannik Ilisimatusarfik (Ottendahl et al., 2021). "Peqqissuserput" pillugu aalasuliaq linkimi uani takuuk: <https://www.youtube.com/watch?v=c-qpotP2kjE>.

Naak "Peqqissuserput" kalaallinut tunngatillugu tunngavileeqataasut pingaarutillit suunerinik takutisigaluartoq sumiiffinni nakooqqutit aamma naleqartitat erseqqissarnissaat naleqquttuuvoq. Qeqqata Kommuniani sumiiffinni inuiaqatigiit akornanni suut pitsaasumik ingerlasut tamakkerlugit paasiniaarlugit suleqatigiit peqatigiillutik sammisaqartitsinerit atorlugit Qeqqata Kommuniata illoqarfiini aamma nunaqarfiini tamani aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinernik ingerlatsippat. Isumasioqatigiissitsinerit "Peqqissuserput", takussutissiaq 3-mi takutinneqartoq, tunngavigalugu 2020-mi oktobarimi aamma novembarimi ingerlanneqarput. Sammisaqartitsinerit katillugit aqqanillit, 190-init peqataaffigineqartut, ingerlanneqarput, taakkununga ilaatigut peqataallutik sumiiffinni innuttaasut, kommunimi sulisut kiisalu sumiiffinni peqatigiiffinneersut aamma Nakuusaaqqat (Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit siunnersuisoqatigiit). Peqataasut arfinilinniit 70-it tikillugit ukioqarput, aamma taamaalillutik meeqqat akuutinneqarlutik. Ataatsimut isigalugu arnat/niviarsiaqqat peqataasut amerlapput, peqataasut 76%-isa missigalugit.

Sammissaqartitsinerit katersortarfinni, ataatsimiittarfinni, kommunimi aamma timersortarfinni- aamma sammissassaqartsivinni ingerlanneqarput. Peqataasut Qeqqata Modelip siunertaanik nasuiaanneqarput, aamma atugarissaarnissaminnut tunngavigisaat tamaasa paasissallugit qanoq soqutigigitigivut, aamma sumiiffimmi najukkaminni pitsaaqutitut tunngavigisaat tamaasa tusarusukkiqut saqqummiunneqarlutik. Peqataasut tamatuma kingorna suleqatigiiaanut agguataarneqarput, sumiiffimminni nakooqutitik aamma naleqartitatik suunersut pillugit allattuinnissaminnik, tamatumalu kingorna allatatik tunngavigalugit titartaganngortitsinissaminnik qinnuigineqarlutik.

Tamatuma kingorna titartakkat tamarmik tiguneqarput, aamma suut oqaatigineqarlutillu iliuuserineqarnersut malinnaaffiginnilluni allattuisoqarluni. Titartakkat katillugit 49-t suliarineqarput, oqaatsit aamma oqaaseqatigiit allattukkat quppernerit 50-it suliarineqarlutik, kiisalu malinnaaffiginnilluni allattukkat quppernerit aqqaneq-marluk suliarineqarlutik.

Qeqqata Kommuniani nakooqutit aamma naleqartitat paasissutissat missorneqareerneranni sammisanut arfinilinnut immikkoortiterneqarsinnaapput.

1. Pinngortitaq
2. Ilaquttat aamma atassuteqarfiit
3. Kulturi aamma oqaatsit
4. Inuuniarnikkut atukkat
5. Inuulluataarneq aamma inuunerup pitsaassusia
6. Kalaalimerngit

2.2 Misissuilluni apersuineq

Misissuilluni apersuinerit Qeqqata Kommunian tamakkerlugu illoqarfinni aamma nunaqarfinni kommunimi sulisunik 25-nik najoqqutaqarluni itisiliilluni apersuinerit tunngaveqarput. Misissuineq meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaannut aamma peqqissuunissaannut Qeqqata Kommunian suliniutai pillugit sulisut aamma innuttaasut isiginninnerannik assigiinngitsunik takutitsinissamik siunertaqarpoq. Tamatuma saniatigut sulisut aamma innuttaasut illoqarfimminni aamma nunaqarfimminni nakooqutit, naleqartitat aamma unammilligassat pillugit misigisaat misissuinerit qitiutillugit sammeneqarput.

Apersuinerit misissuinerup siunertaa tunngavigalugu sammisat toqqarneqartut arlallit tunngavigalugit apersuinerit najoqqutaqarluni apersuinerit tunngaveqarput, takuuk tabeli 1. Apersuinerit najoqqutaq ilaatigut 'Qeqqata Kommunian Meeqqanut- aamma inuusuttunut politikki'-mit, 'Qeqqata Kommunian peqqissutsimut- aamma pitsaaliuinerit politikki 2018'-imit aamma kapitali 2.1-imi nassuiarneqartumit 'Peqqissuserput'-mit aallaaveqarput.

Tabeli 1: Itisiliilluni apersuineri sammineqartut.

<p>Naleqartitat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inuttut naleqartitat - Naleqartitat suliffimmut tunngasut - Kulturikkut naleqartitat (tassunga ilanngullugit ilaatigut pinngortitaaq, ataatsimoorfiit, ilaqutariit aamma oqaatsit) - Timikkut, tarnikkut anersaakkullu peqqissuseq
<p>Pingaarutilimmik inissisimasut (sulisut akornanni aamma aqutsinikkut) makku pillugit isiginninnerat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sumiiffimmi meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugarissaarneq aamma peqqissuseq - Meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaat anguniarlugu kommunip iliuuseqarnerani nammineq inissisimaffik - Ataatsimut isigalugu sumiiffinni nakooqqutit aamma unammilligassat, aammali meeqqat inuusuttullu atugarissaarnissaannut tunngatillugu - Meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaat anguniarlugu illoqarfiit aamma nunaqarfiit suliniutaannut pingaarutilimmik inissisimasut isiginninnerat - Meeqqat aamma inuusuttut peqqissusiannik suliaqarnermi akimmisaarfiit
<p>Illoqarfiup/nunaqarfiup uummataa/tillenera</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ilungersuussilluartut/kajumissutsimik suliaqarneq - Ataatsimoorfiit - Sumiiffimmut attuumassuteqarneq

Illoqarfinni taakkunani marlunni, aamma taakku nunaqarfittaanni paasissutissanik pissarsiffiit tamarmik inuusuttunut- aamma sunngiffimmut tunngatillugu pitsaaliuinerimik suliaqartuupput, aamma meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaannik ulluinnarni suliaqartunik, aamma aqutsinermik suliaqartunik ilaqarlutik. Misissueqqissaarnermi, matuma ataaniittumi, paasissutissanik pissarsiffiit atorfiit imaluunniit suiassusii eqqarsaatiginagit sulisutut taagorneqassapput.

Paasissutissiissutitut allakkiamik assigiissumik suliaqartoqarpoq, paasissutissanik pissarsiffinnut tamanut nassiussuunneqartumik. Tamatumunnga ilaapput misissuinerup siunertaa, kajumissutsimik tunngaveqarnera aamma misissuinermit tunuarsinnaanermik periarfissaq pillugu paasissutissiissutit.

Apersuinerit minutsit 30-t 45-llu akornanni sivissuseqarput, aamma paasissutissanik pissarsiffiit ilitsoqqussaralgu oqaasii (kalaallisut imaluunniit danskisut) atorlugit ingerlanneqarlutik. Covid-19 pisutigalugu killilersuutit pissutigalugit apersuinerit tamarmik oqarasuaat atorlugit ingerlanneqarput, aammattaq immiunneqarlutik. Apersuereernerup kingorna apersuinerit tamarmik allaganngortinneqarput, ilutigatillugulu apersuinerit kalaallisut ingerlanneqartut danskisuunngortillugit nutserneqarlutik. Tamatumu kingorna apersuinerit allaganngortinneri sammisanut agguataarlugit misissoqqissaarneqarput, aamma sapinngisamik illoqarfiit aamma nunaqarfiit akuleriissillugit suliarineqarlutik, taamalu illoqarfinnut aamma nunaqarfinnut ataasiakkaanut pinnagu. Inuit pingaarutilimmik inissisimasut ataasiakkaat ilisarineqarsinnaannginissaat anguniarlugu taamaaliortoqarpoq.

Apersuinerup misissoqqissaarneqarnera, issuaanerit toqqarneqartut ilanngullugit, ilanngussaq 2-mi takuneqarsinnaapput.

2.3 Kommunip politikkiinik aamma suliniutaanik misissuineq

Meeqqat, inuusuttut aamma ilaqutariit peqqissuunissaannik aamma atugarissaarnissaannik sammivilimmik kommunip politikkiinik aamma suliniutaanik kommuni suleqatigalugu misissuisoqarpoq. Taakkununga ilaapput: Pilersaarusiornermi periusissat 2018-2022, Tunngaviusumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut ”Innuttaasunik sullissineq pitsaasoq, innuttaasut peqqissut, atuarsiit ingerlalluartut aamma ineriartorneq”, Peqqinnissaq pinaveersaartitsinissarlu pillugit politikki 2018 aamma suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiissutigineqartoq: Inuunerissaarneq – Det gode liv.

Meeqqat aamma inuusuttut peqqinnissaat aamma atugarissaarnissaat qitiusumik sammivigalugit sammisat ataasiakkaat iluini sammisassaqartitsinerit suut aallarnisarneqarsimanersut ilanngussaq 1-imi takuneqarsinnaapput. Takussutissiaq tamakkiisuunngilaq, kisiannili sulisut pingaarutilimmik inissisimasut apersorneqarnerannit tunngaveqarluni. Qulaajaanermik suliqaarneq unammillernartuusimavoq, suliniutit aamma misilittakkat uppernarsaaserneqarsimanersut assigiinngitsorujussuummat, taamaattumik paasissutissat sulisut ataasiakkaat eqqaamasaannik pisariaqartitsiffiullutik.

Kommunimi politikkinik aamma suliniutinik misissuineq Qeqqata Kommuniani suliffeqarfiup iluani pissusilersuutinik, suleriaatsinik aamma suliniutinik ataqatigiissaarinerup paasisaqarfiginissaannut tapertaavoq. Tassunga ilanngullugu suliniutinut ataasiakkaanut tunngatillugu misilittakkat uppernarsaaserneqarlutillu nalilersorneqarsimanersut.

2.4 Misissueqqissaarnerup ingerlanneqarnera

Misissueqqissaarnerup ingerlanneqarnera tulliuttumi nassuiarneqassaaq. Tamanna Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi alloriarnernik assigiinngitsunik, paasissutissanik katersuinermit inaarutaasumik inassuteqaatinut, paasisaqartitsissaaq,

Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi paasissutissat Qeqqata Modelip ineriartortinneranut atatillugu suliqaarnermut atatillugu katersorneqarput. Paasissutissat assigiinngitsut, kapitali 2-mi nassuiarneqartut, 2020-mi ukiakkut katersorneqarput, meeqqanut aamma inuusuttunut kommunip politiikkiinik aamma suliaanik misissuineq 2021-mi naammassineqarluni. CFG-ip Qeqqata Modelimik suliqaarnermi misilittagai misissueqqissaarnermut aamma pingaarutilimmik tapertaapput. Misilittakkat taakku ukiuni

kingullerni pingasuni Qeqqata Modelimi ataatsimiittarnernit imaqaarnilianit uppernarsaaserneqarput. Misissueqqissaarneq 2022-mi ukiakkut ingerlanneqarpoq.

Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarneq sioqqullugu misissueqqissaarnermut periuseq KL-imeersoq toqqarneqarpoq. Erseqqissivorli, siusinnerusukkut nassuiarneqareersutut, iluseq kalaallinut tunngatillugu aamma Qeqqata Kommunianut naleqqussarneqartariaqartoq. Immikkoortut tallimat toqqarneqarnerannut tunngavioq tassavaoq, CFG-ip nalilermagu, immikkoortut sorliit kommunimut inassuteqaatitut atornerqarsinnaanersut, aamma apersuinermi immikkoortut sorliit sulisunit namminernit eqqaaneqarnerisut.

Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi paasissutissanik pissarsiffiit (aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit, sulisunik apersuinerit aamma kommunimi politikkinik aamma suliniutinik qulaajaanit) misissueqqissaarnerup immikkoortuinut assigiinngitsunut erseqqissaarnermut atornerqarput.

- Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerit kommunimi nakooqqutinik aamma naleqartitanik qulaajaanermi qitiupput, taamaattumillu ilutsimi immikkoortunut, nakooqqutinut aamma naleqartitanut tunngalluinnartunut, paasissutissanut tapertaallutik. Isumasioqatigiissitsinerit aammattaaq innuttaasunik naapitsinerit tunngaviupput, aamma sullinneqartussatut siunnerfigineqartut tunniussinnaasaannik nassuiaataasumik paasissutissanut tapertaallutik.
- Sulisunik apersuinerit Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi qitiupput, aamma taakkuullutik paasissutissanik pissarsiffiit akornanni tapersiuteqarnerpaat. Misissuineq takussutissiaq 2-mi immikkoortunut tamanut tapertaavoq.
- Kommunip politikkiinik aamma suliniutaanik misissuineq kommunimi sammineqartut tamaasa paasisaqarfigisinnaanissaannut naleqqussimavoq. Suliffeqarfiup iluani pissusilersuutinik, kommunimi isumalluutit qanoq atornerqarnerannik, sulisut sulinerminni atugaannik aamma suliffeqarfiup iluani ileqqut qanoq ittut sulisut ilaaffigineeraat pillugit ilisimasaqalernissamut tapertaallutik.
- Qeqqata Modelimik suliaqarnermi ataatsimut isigalugu misilittakkat takussutissiaq 2-mi immikkoortuni tamani erseqqissaarnermut atornerqarput. Kikkut tamarmik peqqissutsimik siuarsaanermi tapersersiissuteqarsinnaasutut isiginninneq tunngavigalugu taamaaliortoqarpoq (Healy & Tagak Sr, 2014). Ataatsimut isigalugu misilittakkat CFG-ip suliffeqarfimmi sulinerit misilittagaanit tunngaveqarput, aamma suleqatigiinnermi atassuteqarneq pilersinneqartoq ineriartortinneqarsimasoq eqqarsaatersorfigineqarluni. Taamaattumik Qeqqata Modelimik suliaqarneq, aamma tassunga atatillugu atassuteqarfii misissueqqissaarnermik suliaqarnermi nakooqqutaasut paasinarsivoq, immikkoortut ataasiakkaat atitunerisumik takuneqarsinnaalersinneqarnerat pissutigalugu, taamalu kommunimut inassuteqaatinik atornerqarsinnaasunik aamma aalajangersimasunik ilusiliinissamik periarfissaqalersitsiffiusumik.

Inaarutaasumik inassuteqaatit CFG-imi suliniummut suleqatigiissitamit eqqartorneqarput, tamatumalu kingorna kommunimit atorneqarsinnaanissaat qulakkeerniarlugu erseqqinnerulersinneqarlutik. Inassuteqaatit aammattaaq Paarisa aamma kommunimi aqutsisut, Qeqqata Modelimik suleqatigiinnermut ilaasut, peqatigalugit eqqartorneqarput.

3. Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermi inerniliussat

Kommunimi atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit nassuiaat takussutissiaq 2-mi saqqumiunneqartut immikkoortut tallimat tunngavigalugit nassuiarneqarput: Sulisut (kommunimi atorfillit), sullinneqartussatut siunnerfigineqartut (kommunimi innuttaasut), isumalluutit, suliffeqarfiup iluani pissusilersuutit kiisalu nakooqutit aamma naleqartitat kommunimi innuttaasunit aamma sulisunit nassuiarneqartut. Iliuuseqarnissap qitiutinneqarnissaa anguniarlugu atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut kommunip qanoq iliorluni pitsaanerulersissinnaaneraai pillugit immikkoortut tamarmik inassuteqaatinik aallarnerneqarput. Misissueqqissaarneq tamatuma kingorna nassuiarneqassaaq.

3.1 Sullinneqartussat siunnerfigineqartut



Sullinneqartussatut siunnerfigineqartut peqataatinnerisigut atuutilersitsisarnermi isumalluutinik pigineqartunik pitsanngoriartitsinissamut inassuteqaatit



Inassutigineqarpoq, suliniutini tamani sullinneqartussatut siunnerfigineqartut peqataatinneqartarnissaannut pilersarusiortoqassasoq. Innuttaasut tassaapput kommunimi nukissat anginerpaartaat, aamma suliat aamma suliniutit taakkununga isumaqarnissaat pingaaruteqarluni.



Kommunip ataatsimut isigalugu meeqqat aamma inuusuttut pillugit suliaqarnerani Nakuusaaqqat (meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit siunnersuisoqatigiit) iluaqutaasumik tusaaniarneqarlutillu aqqissuussamik peqataatinneqarsinnaapput.



Inassutigineqarpoq, ilaqutariit ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut suliniutini tamani peqataatinneqartarnissaat immikkut aallunneqassasoq. Peqqissutsimik siuarsaalluni suliniutini atuarfik aqqutigineqassappat sullinneqartussatut siunnerfigineqartuni taakkunani arlallit amerlasuutigut aamma anguneqarsinnaassapput. Kisianni eqimattat taakku peqataatinneqarnissaannut suli immikkut suliaqartoqartassaaq, taakku ilaat ulluinnarni atuarfimiittartuunngimmata.



Kajumissutsimik suleqatigiiffinnik suleqatiginninnissamik aallussineq.



Qeqqata Kommuniani innuttaasut assigiinngitsunik pisariaqartitaqarput, pingaartumik illoqarfinni aamma nunaqarfinni innuttaasut assigiinngissuteqarput. Pingaaruteqarpoq, sumiiffinni mikisuni kommunip najuunnini attatiinnassagaa, aamma oqaloqatigiinneq malinnaaffiginninnerlu aqqutigalugit paasissutissat pingaarutilit, soorlu tapiiffigineqarnissamik aaqqiissutit il.il nunaqarfinnut ingerlateqqinneqartarnissaat isumagalugu.

Kommunip suliniutaasa ineriartortinnissaannut aamma atuutilersinnissaannut sullinneqartussatut siunnerfigineqartunik peqataatitsineq nukissamik angisuumik pissarsiffiussaaq. Kommunimit isigalugu sullinneqartussatut siunnerfigineqartut tassaassapput innuttaasut qassinilluunniit ukiullit. Innuttaasut suliniuteqarnermut peqataasut ilatsiinnarlutik tiguisussatut isigineqassanngillat, kisiannili suliniutini ineriartortsinermi kiisalu atuutilersitsinerup suliarineqarnerani eqeersimaarlutik pilersitseqataasut isigineqassallutik. Atuutilersitsinermi pingaarutilik tassaavoq, sullinneqartussatut siunnerfigineqartut piginneqataallutillu kajumissuseqarnissaasa qulakkeerneqarnissaat, taamaattumillu

aamma sullinneqartussatut siunnerfigineqartut ilisimasaqarfigilernissaasa ineriartortinneqarnissaa pingaaruteqarpoq, aammalu atuutilersitsinissap sularineqarnerani sullinneqartussatut siunnerfigineqartut qanoq peqataatinneqarsinnaanerat eqqarsaatersuutigalugu (Center for Forebyggelse i praksis, 2015).

Qeqqata Modelimik suliaqarneq peqqissutsimik siuarsaalluni suliniutit sullinneqartussatut siunnerfigineqartut pisariaqartitaannik, isumaannik aamma kajumissusiannik aallaavilimmik qanoq tunngaveqarsinnaanerannik assersuutissaavoq. Kommunimi sulisut akornanni apersuineri sulisunit oqaatigineqarpoq siusinnerusukkat suliniutaasartut ineriartortinneqarneranni meeqqat aamma inuusuttut akuttusuumik peqataatinneqartartut. Innuttaasut Qeqqata Modelip ineriartortinneqarnerani peqataatinneqarput, aamma suliniummit misilittakkat takutippaat, suliniutip ingerlanneqarnerani killiffinni tamani innuttaasunik peqataatitsineq nukissarpassuarnik tunniussassaartoq. Ilaatigut peqatigiiffilerinermik suliaqarnermi nukissat annertuut kommunip iluani pisut takuneqarput. Tamamani pisussanik aqqissuussinissamut kajumissuseq aamma piginnaasat, kommunimut naleqqussinnaasut, pigineqareerput. Unammilligassaqarporli, kajumissutsimik suliaqarneq anertoq inunnit ataasiakkaanit aallaaveqarmat, tamannalu soorlu nuuttoqarnissaanut imaluunniit toqusoqarnissaanut sunnertiasunngortinneqarluni. Kommunimi pitsaaliuineri suliaqarnermi innuttaasut akornanni annertuumik kajumissuseqartoqartoq sulisut misigisimavaat, pingaartumik nalliut-torsior-toqassatillugu (ulluliussat aalajangersarneqareersut, sammisassamik ataatsimik qitiutitsiffiusut). Taamaattorli ilaqutariinnermut, meeqqanut aamma perorsaanermut tunngassutigut oqallin-nernut innuttaasut peqataatinniarnat ajornakusoortarpoq. Innuttaasup soqutiginninnera annertu-nerulersinniarlugu, taamalu kommunip suliniutaanut innuttaasut peqataanerulernissaannut pingaarutalik tassaavoq, suliniutit innuttaasunut isumaqarlutillu pingaaruteqarnerannik tunngaveqar-nissaat. Tamanna qanoq iliorluni anguneqarsinnaanersoq kapitali 3.5-imi erseqqinnerusumik nas-suiarneqarpoq.

Meeqqat ilaat suliniutit avataanniittartut kommunimi sulisut misigisimasarput, meeqqat aamma inuusuttut ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut kommunip suliniutaanut peqataaneq ajornerat ataatsi-mut isigalugu unammilligassaalluni. Unammilligassaq taanna ingerlatsivinni tamani takuneqarsin-naavoq, aammalu Qeqqata Kommuniani kisimi pinnani. Amerlasuutigut taakkuusarput meeqqat aamma inuusuttut suliniutinik immikkut ittumik pisariaqartitsisusartut, taamaattumillu sullinneqar-tussatut siunnerfigineqartut taakku annertunerusumik aallunneqartariaqarlutik. Qeqqata Modelimik suliaqarnermi tamatumunnga assersuutissat pitsaasut takuagut, ilaatigut nipilersornermik ilinniarfik, soorluttaaq sulisunit arlalinnit erseqqissarneqartoq meeqqanut aamma inuusuttunut ikiorneqarnis-samik pisariaqartitsisunut siunnerfilimmik isumaginninnikkut ujartuilluni suliaqarnissaq pingaar-uteqartoq. Suliaqarnermi atuariup atorneqarneratigut ilaqutariit ikiorneqarnissamik immikkut pisari-aqartitsisut angunissaannut tapertaassaaq, meeqqat ulluinnarni atuarfimmittarmata, kisiannili meeqqanut atuarfimmienneq ajortunut sammisumik immikkut suli suliaqartoqartariaqarluni. Taakku allani naapinneqartariaqarput. Sulisunik apersuinerit takuneqarsinnaavoq, sunngiffimmi sammisas-saqartitsinernik akeqanngitsunik neqerooruteqartoqaraluartorluunniit meeqqat aamma inuusuttut ikiorneqarnissamik pisariaqartitsinerpaat peqataatinnessaat ajornakusoortoq, sammisaqartitsinernut peqataanissaminnut akimmisaarfii allat pissutigalugit, soorlu atortutigut aamma angallannikkut pis-sutsit pissutigalugit peqataasinnaanginnamik. Taamaalluni ajornartorsiut anigoruminaanneruvoq, pisariaqartinneqartumik allanngortoqarnissaanik siunnerfilimmik sulissutigineqartariaqarluni.

Sulisunik apersuinerit aamma Qeqqata Modelimik suliaqarnerup takutippaat, kommunimi sullinniakkatut siunnerfigineqartut assigiinngissitaarnerujussuat tamanit eqqumaffigineqartoq. Soorlu nunaqarfinni meeqqat aamma inuusuttut illoqarfinni ukioqatigisaminnit allaanerusunik pisariaqartitsipput, amerlasuutigut neqeroorutigineqartut assinginik periarfissaqarneq ajornertik pissutigalugu. Sullinneqartussatut siunnerfigineqartut ikinnerusut nunaqarfinni najugaqaraluartut taamaattoq taakku illoqarfimmi peqataatitsinerup assinganik peqataatinneqartiginissaat pingaaruteqarpoq. Nunaqarfinni sullinneqartussatut siunnerfigineqartut peqataatinniarlugit kommunimit toqqaannartumik sumiiffinnut mikinnerusunut attaveqartarnissaq pisariaqarpoq. Qeqqata Modelimik suliaqarnermi suleqatigiit misigisimavaat, nunaqarfinni innuttaasunik naapitsinerni kommunimi pissutsit assigiinngitsut pillugit apeqquteqarnissaq annertuumik pisariaqartinneqarsimasoq, ilaatigut atortussanik assigiisaannillu qinnuteqarnissamut tunngasunik. Kommunimit nunaqarfinnik oqaloqatiginnittarnerit pitsaasumik ingerlanneqareerput, aammalu tamatuma attatuarnissaa pingaaruteqarpoq, innuttaasut tamarmik pisariaqartitaminnik tapersorsorneqartutut misisigimanissaat anguniarlugu.

3.2 Suliffeqarfiup iluani pissusilersuutit



Suliffeqarfiup iluani pissusilersuutit allangortinnerisigut atuutilersitsisarnermi isumalluutinik pigineqartunik pitsanngoriartitsinissamut inassuteqaatit



Inassutigineqarpoq, suliniutit tamarmik, meeqqat aamma inuusuttut akornanni peqqissutsimut tunngasut, ataqatigiissarneqassasut, suliniutit qaleriaalinnginnissaat anguniarlugu. Tamanna ilaatigut peqqinnissaq- aamma pitsaaliuineq pillugit politikkimimeeqqat aamma inuusuttut qitiutillugit tunngavissamik pilersitsinikkut pisinnaavoq, aamma suliniutit tamakkerlugit Meeqqanut- aamma Inuusuttunut tunngasunik suliaasaqarfimmi ataatsimoortillugit katersorneqarlutik. Aaqqissuussineq taamaattoq ukiup ingerlanerani suliniutit assigiinngitsut akornanni sammisassanik tamanik ilanngussiffiusinnaavoq. Tamanna sammisassat tamakku amerlasuut, suliniutit ataasiakkaat iluanni aallartinneqartut, ataatsimut isigisinnaanerannik aamma aqussinnaanerannik periarfissaqalersitsissaaq. Kommunip suliaasaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiissutigineqareersoq Inuunerissaarneq - Det gode liv aallaavigisinnaavaa, tulliuttumilu taaneqartut marluk iliuuseralugit:

(1) Inuunerissaarneq - Det gode liv kommunimi peqqinnissaq-pinaveersaartitsinissarlu pillugit suliaqarnermi qitiusumik tunngavittut suliarineqassaaq. Suliniutit allat tamarmik sammisanut arfineq-marlunnut, suliniummi nassuiarneqartunut, atassuserneqassapput.

(2) Suleqatigiit Inuunerissaarneq - Det gode livimi suleqatigiissitanut attuumassuteqartunut oqaloqatigiinnikkut peqataatinneqassapput, suliaasaqarfiup iluani suliniutaareersut iluini qanoq suleqatigiittoqarsinnaanera paasiniallugu.



Inassutigineqarpoq, kommunip aaqqissuussaaneerata iluani aalajangiisartut ikilisinneqarsinnaanerannik periarfissanik misissuisoqassasoq.

- Avataani suleqatigisartakkat kommunimi suliniutit ingerlareersut pillugit oqaloqatiginninnissaminnut piumassuseqassapput, qaleriaanik suliaqarnissaq aamma innuttaasut sulisullu artukkerneqarnissaat pinaveersaartinniallugu. Ataqatigiissaarineq tamanna ingerlaavartumik pissaq, aamma iluaqutaasumik aalajangersimasumik ukiumut ataasiarluni ataatsimiittoqartarsinnaavoq, avataani aamma suliffeqarfiup iluani suleqatigiinnut ataqatigiissaariffiusumik. Suleqatigiinneq aammattaaq aalajangersimasumik "on boarding"-imik aallarnerneqartarsinnaavoq, avataani suleqatigisartakkat kommunip sulineranik saqqummiussiffigineqartarlutik, tassunga ilanngullugit suliniutit ingerlareersut aamma kommunip angorusutaanut tunngasut pillugit.

Suliffeqarfiup iluani pissusilersuutit aamma -aaqqissuusaaneq suliniutinik atuutilersitsinissami pingaaruteqartorujussuupput. Kommunini amerlasuunik aalajangiisartoqarfiusuni suliniutinik atuutilersitsiniarnerit suliffeqarfinnut aaqqissuussaannikkut eqaannersumik inissisimasunut sanilliullugit ajornakusoornerusarput. Tamanna aalajangiisussat amerlassusiisa suliniutit qanoq sukkatigisumik aamma uummaaritsigisumik aallartinneqarlutillu ingerlaavartumik naleqqussarnissaannut

annertuumik pingaaruteqarnerannik pissuteqarpoq (Center for Forebyggelse i praksis, 2015). Suliffeqarfiup iluani tatiginninneq aamma ammasumik pissuseqarnek, aamma aaqqissuussaannikkut ta-persersorneqartooq, suliniutinik atuutilersitsineq siuarsartarpaa. Atuutilersitsinermut killinnermi aamma mattaaq pingaaruteqarpoq suliffeqarfik ima aaqqissuussaassasoq, suliat aamma suliniutit imminnut qalleraatissanngitsut, kisiannili suliniuteqartut assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnissamik kommunimi aaqqissuussaannikkut kajumilersitsisoqassalluni, taamaaliornikkut ataatsimoorullugu anguni-agaq suleqatigiissutigineqarsinnaaniassammat (Center for Forebyggelse i praksis, 2015). Tamanna suliat aamma suliniutit assigiinngitsut attanneqarsinnaasumik ingerlanneqarnissaannut pingaaruteqarluinnarpoq.

Peqqinnissaq pinaveersaartitsinissarlu pillugit politikkip ilaatut, meeqqanut aamma inuusuttunut aal-lussiffiusumik, suliaasaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiissutigineqartumik suliniummik kommuni suliaqarnikuuvoq: Inuunerissaarneq - Det gode liv. Inuunerissaarneq - Det gode livip isu-maginninnikkut- aamma peqqinnissakkut suliaasaqarfiup iluani suliniutit meeqqanut, inuusuttunut, ilaqutariinnut aamma utoqqarnut tunngasut suleqatigiinnut arfineq-marlunntu agguataarneqarsima-sut tamaasa katersorpai. Sulisunik apersuineri erserpoq, Inuunerissaarneq - Det gode liv periar-nertut nutaatut taakku isigigaat, suliaasaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnerunissamik pe-riarfissaqalersitsisoq. Ilaqarpulli erseqqissaassuteqartunik, suliaasaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiinneq suliat sivisuumik ingerlanneqartarnerannik kinguneqartartooq, amerlasuut aalajangi-nissamut peqataatinneqarnissaat pissutigalugu.

Inuunerissaarneq - Det gode livip aamma Qeqqata Modelip sammisat assigiit amerlasuut suliaqarfi-givaat, taamaattumik kommuni aalajangerpoq Qeqqata Modeli aamma Inuunerissaarneq - Det gode liv imminnut sunniivigeqatigiillutik sulissasut. Sunniivigeqatigiillunili sulinissaq tamanna qanorpiag ingerlassanersoq suli paasinarsingilaq, suliniutit taakku marluk akornanni aaqqissuussamik ata-qatigiissaarisooqarnikuunngimmat. Sulisulli ilaat suliniutit taakku marluk aqutsisoqatigiivinut ilaapput, tamannalu suliaasaqarfiit taakku marluk paasisaqarfigilaarnissaannut periarfissaqalersitsilluni. Taakku saniatigut suliniutit allat ingerlanneqarput, soorlu angajoqqaanngorlaanut siunnerfilimmik pikkorissartitsisarnerit (MANU), ThinkInuk, Tatitussuseq (robusthed), GIF-ip suliniutaa: Ataatsimoo-rluta Aalasa – Bevægelse i fællesskab, innuttaasunut pitsaaliuineri suliat siammassinnerusut, soorlu inooriaatsimik tunngavilimmik napparsimalersarnernik pitsaaliuineq, kiisalu ullorsiorfinnut aamma sapaatit akunnerinut sammivilinnik pitsaaliuilluni suliniutit. Sulianut assigiinngitsunut taak-kununnga takussutissiaq ilanngussaq 1-imi takuneqarsinnaavoq.

Sulisunit oqaatigineqarpoq, ataatsimut isigalugu suliniutit aamma suliaasaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnerit ataatsimoorullugit iluaqutaasumik eqqarsaatigineqartarsinnaasut. Tamanna kommunimi nukissamik pilersitsissaaq, aamma suliat pitsaassusiisa qaffasissusiannik qulakkeerinniffiussalluni. Ilaatigut Inuunerissaarneq - Det gode livimi anguniakkat angusinnaajumal-lugit angajoqqaat peqataatinneqarnerunissaat kissaatigineqarpoq, tamannalu tassaavoq Qeqqata Modelimi annertuumik suliarineqarsimasooq. Sulisunik apersuineri aammattaaq oqaatigineqarpoq, suliat meeqqat atugarissaarnissaannut tunngasut aallunneqartorujussuusut, kisiannili suliniutit aamma sammisassaqartitsisarnerit pitsaanerusumik ataqatigiissarneqarsinnaasut, suliat arlalissuit imminnut qalleraattut misigisimaneqarmata. Aamma oqaatigineqarpoq, amerlasuut qalleraallugit ingerlanneqaleraangata innuttaasut eqeersimaarlutik peqataanissaat angujuminaattartooq, taamalu innuttaasut qasutinneqartarlutik. Taamaattumik kommunip iluani suliniutit aamma suliat amerlasuut ingerlanneqartut, tassunga ilanngullugit suliat imminnut qalleraattut aamma imminnut

attuumassutillit, ataatsimut takuneqarsinnaalerpata nukissamik kommunimi pilersitsissaaq. Taama ataatsimut isiginnissinnaanerup suliniutit ataatsimoortinnissaat periarfissaqalersissavaa, aamma imaqa suliniutit amerlassussiinut ikilisaataasinnaassalluni.

Politikkiniq sulianillu misissuinerup takutippaa, meeqqanut aamma inuusuttunut tunngasutigut imikkut suliat amerlasuut aallartinneqartartut, soorlu ThinkInuk aamma Ataatsimoorluta Aalasa – Bevægelse i fællesskab. Suliniutit taakku kommunip suliakkiissutaasa avataatigut nassuiarneqarsimasutut misigisimaneqarput. Tamanna ima isumaqanngilaq, suliniutit taakku pitsaanngitsuullutillu naleqqutinngitsut, kisianni kommunip aamma innuttaasut kissaataat aamma pisariaqartitaat tunngavigalugit pilersinneqarsimanngitsut, kisianni avataaneersunit suliakkiutigineqarsimallutik. Tamanna aamma ima isumaqarpoq, suliniutit taamaattut aamma suleqatigiinnerit "silo"-ni immikkoorlutik suliaqarfiusut, aamma suliniutit suliaasaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnerunissarpiaq anguniarlugu kommunip tunngaviliussaanut ilanngunneqarsimanngitsut. Kommunimi suliani ingerlareersuni avataani suleqatigisat peqataatinniarlugit misiliineq Qeqqata Kommuniata aamma GIF-ip akornanni anguniagassatut isumaqatigiisummi takuneqarsinnaavoq. Tassani takuneqarsinnaavoq, Ataatsimoorluta Aalasa – Bevægelse i fællesskabip Qeqqata Modelimik suleqatigiisuteqarnissaa isumaasimasoq, aamma modelimi immikkoortut qitiusut isumaqatigiisummi ilanngunneqarsimasut. Suleqatigiinnerli tamanna piviusunngorsimanngilaq, aamma taamaalilluni GIF-ip sulinera suli suleqatigiinnerup saniatigut ingerlanneqarluni.

Suleqatigiinnissaaq qulakkeerniarlugu saniatigut suliniutit tamarmik iluaqutitalimmik soorlu Inuunerissaarneq - Det gode livimi suleqatigiisitanut peqataatinneqarsinnaapput. Kommunimi suliaasaqarfiit assigiinngitsut akornanni suleqatigiinneq nakussassarniarlugu pingaaruteqarpoq suliniutigineqartumut tulluurtumut suliffeqarfiup iluani matunik ammasoqartutut misigisimasoqarnissaa. Tassa imaappoq, suliaasatut pilersaarutit aamma suliat kommunimi ingerlanneqareersunut nalimmasarneqarsinnaallutillu ilanngunneqarsinnaasariaqarput. Aammattaaq suliniutit naleqquttuunissaanut pingaaruteqarluinnarpoq, suliniutit assigiinngitsut akornanni pilersaarutinik, ilisimasaniq aamma misilittakkanik ineriartortitsinissaaq, siunissami ataqatigiissaarinissaaq qulakkeerniarlugu.

3.3 Sulisut



Sulisut tapersorsornerisigut atuutilersitsisarnermi isumalluutinik pigineqartunik pitsanngoriartitsinissamut inassuteqaatit



Inassutigineqarpoq, sulisut akornanni ikioqatigiilluni aamma tapersersoqatigiilluni pitsaasumik ileqqoqarnissamik kommuni sulikajumissaarissasoq.



Sulisut tamakkerlutik pitsanngoriaatissatut periarfissanik, allannguineramik aamma utertitsiffiginninnermik tikilluaqqusilluni ileqqoqarfiusumi aamma suliffimmik avatangiiseqarfiusumi peqataanermik misigisimanissaat kommunip iluaqutitalimmik anguniarsinnaavaa.



Sulisut taarseraattarnerat piffissat ilaanni atugassaasarpog imaaliallaannarlugu aaqqinneqarsinnaanginnera pissutigalugu suliassaasariaqariaqartartoq. Peqqissutsimik siuarsaataasumik sulianik atuutilersitsinernut tunngatillugu pingaaruteqarpoq, ilisimasanik sulisunut nutaanut ingerlatitseqqittarnerup salliutinneqartarnissaa, aamma ilinniartitsinissamut isumalluutinik salliutitsinissaaq. Tamanna suliffeqarfiup iluani sulisunik nutaanik peqataatitsinissamik ingerlatseriaaseqarnissamik ineriartortitsinikkut suliarineqarsinnaavoq.



Sulianik atuutilersitsisarneq pitsaanerulersinniarlugu pingaaruteqarpoq, suliamaalajangersimasumi atuutilersitsinermi sulisut tamarmik namminneq aamma allat suna suliassarerpiarneraat ilisimassagaat. Suliani ataasiakkaani atuutilersitsinissamut pilersaarummi suliassat agguataarneqarnerisa nassuiaataat erseqqissumik suliarineqarsinnaavoq.

Sulianik atuutilersitsineq suliffeqarfiup sulisuinut piumasaqaatitaqarfiuvoq. Pingaartumik akuliuffigin-ninnerni annertuunik suliassartalinni, arlalinnik immikkoortoqarlutillu allannguinermik ilaqartuni sulisut piginnaasaqarfigisassaannik piumasaqaatitaqartarlunilu akuliuffigininnerup tunualiaqutaanik paa-sinnilluarsimasariaqarpoq (Rønnov & Marckmann, 2010). Sulisut piginnaasanik pisariaqartinneqar-tunik aamma suleriarnissamik ilisimasaqaraangata, ilutigitillugulu eqeersimaartumik, kajumis-suseqarlutik aamma pitsanngoriaatissatut periarfissanut ammaffiginnikkaangata tamanna atuutiler-sitsisarnermi isumalluutinut pigineqartunut pitsanngorsaataasarpog. Sulisut atuutilersitsinermut ta-pertaasussat atuuffissaat aamma akisussaaffissaat kommunimit eqqumaffigineqarnissaat pingaar-uteqarpoq (Center for Forebyggelse i praksis, 2015).

Kommunimi sulisut akornanni misissuilluni apersuinerup takutippaa, ataatsimoorluni kivitseqatigiin-nissaaq ataatsimut isigalugu isumagineqartoq. Sulisut imminnut ikioqatigiillaqqissuupput. Suleqatigiit akornanni suleqatigiinneq takuneqarpoq, ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisoqartillugu sukkasuumik qisuariartoqartarluni. Ataatsimut isigalugu sulisut suliassartik naammassisinnaajumallugu imminnut ikioqatigiinnissartik anguniarlugu sumorujussuaq iliuseqarnissaminnut piareersimapput, naak

sulisunik amigaateqartoqaraluartoq. Tamanna atuutilersitsinermik suliaqarnerup nakussassarneranut tapertaavoq, taamaattumillu misilittakkanik ingerlatitseqqittarneq pitsaasuulluni, aamma sulisut suliaminnut kajumissuseqarlutillu tunniusimasuusut takutitsilluni. Taamaattorli apersuinerit tunngavigalugit maluginiarneqarpoq piffissat ilaanni suliassat amerlavallaartartut, taamaattumillu ilaannut pitsanngoriaatissatut periarfissanut aamma utertitsiffiginninnissamut ammaffiginninnissaq ajornakusoortarluni. Suliat aamma suliniutit assigiinngitsut amerlanerat pissutigalugit piffissaqannginneq aamma nukissaqannginneq pissutigalugit suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni ilisimasanik aamma misilittakkanik tunniusseqatigiinnissaq aamma unammilligassaqarfiuvoq

Qeqqata Modelimik suliaqarnerup ingerlanneqarnerani illuatungeriinni tamani sulisut taarseraanerat unammilligassaqarfiusimavoq. Taamaattumik suliap taassuma ingerlanerani ilisimasat paasissutissallu annaaneqarnerat pinngitsoorneqarsinnaanngilaq. Tamatuma saniatigut aammattaaq sulisut nutaat suliniutinut isertinniarlugit isumalluutunik immikkut atuisoqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik piginnaasanik ingerlaavartumik annaasaqartoqartarpoq, misilittakkat annaaneqartarlutik. Sulisut akornanni paarlaattoqartillugu atuutilersitsinerup ingerlanneqarnerani aammattaaq atuuffiit, akisussaaffiit aamma kajumissutsip pigiinnarnissaat ajornakusoortarpoq. Sulisunilli amigaateqarneq ajornartorsiutaavoq kommunip annertunerusumik sunneeqataaffigisinnaasaasa avataaniittoq, aamma unammilligassaalluni nuna tamakkerlugu atuuttoq.

Qeqqata Modelimi kommunip takutippaa suleqatigiinnermi sulisut attuumassutillit tamakkerlugit peqataatinnissaat pikkoriffigalugu. Tamanna aqutsisoqatigiinnut aamma pingaarutilimmik inississimasunut, aammali sulisunut sullinneqartussatut siunnerfigineqartunik attaveqartartunut, tunngavoq. Pingaartumik atuarfinni siunnersortit suliniummut peqataatinneqaleriartorsimapput, taakku immikkut piginnaasaqarlutillu kommunimut aamma sulisunut allanut sanilliullutik sullinneqartussatut siunnerfigineqartunik allatut naapitsisarmata. Tassani kommunimit pikkoriffigineqarsimasoq tassaavoq, suliniummi pisariaqartinneqartunik takunnissinnaaneq, tamatumalu kingorna sulisut attuumassutillit peqataatilersarlugit. Aammattaaq illoqarfinni aamma nunaqarfinni ataasiakkaani pitsaaliuinermi siunnersortit suleqatigiinnerup iluani erseqqissumik nassuiakkamik atuuffilernissaat pitsaasuussaaq, pitsaaliuinermi siunnersortit peqqissutsimik siuarsaalluni sulinerup iluani naleqquttunik amerlasuunik piginnaasaqartarnerat pissutigalugu.

3.4 Isumalluutit



Isumalluutininik atorluanaanikkut atuutilersitsisarnermi isumalluutininik pigineqartuninik pitsannngoriartitsinissamut inassuteqaatit



Inassutigineqarpoq, suliat ingerlareersut pitsaaneruserumik tamaasa ataatsimut takuneqarsinnaasunngortinneqarlutillu ataqaatigiissarneqassasut.



Isumalluutit pitsaanerpaamik atorineqarnissaat, aamma suliat tamakkerlutik naammaasineqartarnissaat anguniarlugu kommunimi suliat salliutinneqarnissaat inassutigineqarpoq. Tamanna ilaatigut suliat ikilisinnersigut pisinnaavoq.



Inassutigineqarpoq, suliani tamani aalajangersimasumik uppersaasiilluniluni misilittakkanik katersuisoqartassasooq. Tamanna kingusinnerusukkut atuutilersitsinissani misilittakkanik pilersitsissaaq.

Pitsaasumik atuutilersitsinissaaq angusinnaajumallugu isumalluutit aamma isumalluutininik atuineq pingaaruteqarput. Isumalluutit matumani immikkuualuttortanik assigiinngitsuninik matussusiipput, soorlu suliaasaqarfimmut attuumassutilinninik sulisoqarneq, aningaasaqarneq, inissatigut atukkat aamma teknologi, suliamut tapertaasinnaasut (Center for Forebyggelse i praksis, 2015).

Qeqqata Modelimi kommuni, Paarisa aamma Innuttaasut Peqqissusianninik Iisimatuserfik isumalluutininik pingaarutilinninik tapersiipput, pingaartumik suliniutip inuttalernissaanut, atuutilersitsinerup naammattumik suliarinissaanut tupinnanngitsumik pisariaqartinneqartumik. Kommunimi sulisuninik apersuinermi erserpoq, sulisutigut isumalluutininik amerlasuutigut amigaateqartoqartartoq, tamannalu ulluinnarni malugineqarsinnaalluni.

Aammattaaq isumalluutit pigineqartut pitsaanerpaamik atorineqarnissaat pingaaruteqarpoq. Ilanngussaaq 1-imi takuneqarsinnaavoq, Qeqqata Kommuniani peqqinnissaaq pinaveersaartitsinissarlu pil-lugit anguniakkat 2018-imeersup ilaatut sulianut aallartinneqarsimasunut tamanut takussutissiaq. Tassani takuneqarsinnaavoq, suliat ikinnerpaat nalilersuiffigineqarsimasut, imaluunniit arlaatigut misilittakkanik katersuiffigineqarlutilluunniit uppersaasaerneqarsimasut. Suliniutit pinngitsoornani nalilersorneqartarpata, imaluunniit minnerpaamik suliniutini ataasiakkaani misilittakkanik uppersaasiinissaaq qulakkeerneqarpat, kommunimi isumalluutit atorluarneqarnerusinnaapput. Suliat ingerlalluarsimasut aamma arlaatigut sunniuteqarsimasut ingerlateqqinneqarsinnaanerat nalilersuinik-kut periarfissaqalersarpoq. Tamanna ilaatigut kommunip sulisuinit eqqaaneqarpoq, amerlasoorpas-suit qalleraallugit aallartinneqartartut oqaatigineqarluni. Suliat ilaasa assingi uterfigeqqinngikkaluar-lugit taarsiullugu suliat qaavatigut ilaartorneqarusupput. Sulianik nalilersuisarneq siunissami suliniutit

pitsaannerusumik atuutilersinneqartarnissaannik periarfissaqarnissamut tapertaassaaq, nalilersuine-
rit atuutilersitsisarissanut misilittakkanik pilersitsisarnermata. Tassunga atatillugu aamma pisariaqas-
saaq suliat aallartinneqartut pingaernerutinneqartarnissaat, aamma suliat amerlassutsimikkut iki-
lisinneqarsinnaallutik. Tamanna isumalluutit atuinnginnerunermik kinguneqassaaq, aamma suliat
sinneruttut nalilersorneqarnissaat pisinnaalersissallugu.

Isumalluutit avataani suleqatigisat aqputigalugit aamma ilanngunneqarsinnaapput. Kommunimit isi-
galugu Qeqqata Modeli pillugu suleqatigiinneq pilersinneqarpoq suleqatigisat suliamut isummalluuti-
tut ilanngunnissaat pissutigiarparlugu. CFG-imik aamma Paarisamik suleqateqalerneq Qeqqata
Modelip ineriartortinneqarneranut isumalluutaavoq pingaarutilik. Paarisa aamma CFG-i suleqatigiin-
nermut isumalluutit pingaarutilinnik tunniussaqlutik ilanngupput, tamanna sulisussanut aammali
piginnaasanut tunngalluni. CFG-ip paasinninnera naaportarlugu Qeqqata Modelimik suliaqarnermi
kommuni suleqatigisalik peqataatsillaqqippoq, aamma taakku isumalluutit atorlugit. Qeqqata
Kommunia allanut tunngatillugu aamma avataaneersunik allanik suleqateqarpoq, matumani ilaatigut
taaneqarsinnaapput GIF (Timersoqatigiit Kattuffiat) aamma UNICEF.

3.5 Nakooqutit aamma naleqartitat



Qeqqata Kommuniani nakooqutit aamma naleqartitat
aallunneqarnerisigut atuutilersitsisarnermi
isumalluutit pigineqartunik
pitsanngoriartitsinissamut inassuteqaatit



Suliat kommunip nakooqqutaanit aamma naleqartitaanit
aallaaveqassapput, taamaaliornikkut innuttaasunit tapersorneqarnissaq
anguniarlugu. Sullinneqartussatut siunnerfigineqartunit
tapersorneqarneq atuutilersitsinermut nakusassaaqataassaaq.



Kommunimi atuagarissaarnermut aamma inuunerissaarnermut suut
siuarsaataanersut ingerlaavartumik oqaloqatigiissutigineqassapput.

Innuttaasut aamma sulisut aallaavigisaannik naleqartitatut tunngavinnik itinerusumik paasinnineq
peqqissutsimik siuarsaalluni sulinermi pingaarutilimmik inissisimavoq, aamma Qeqqata Modelip
tunngavigisaanut tunngaviulluni. Apersuinermi sulisut oqaluttuarput, innuttaasut takkunnissaminnut
"kisitsisaannarnit" aamma saqqummiinerinnarnit kajumilersinneqarneq ajortut, kisiannili aaqqissuus-
sinerit aliikkusersuinertallit kulturikkut angisuumik naleqartinneqarlutik. Assersuutigalugu oqaluttu-
aqattaanneq, nipilersorneq aamma aliikkusersuineq nuannaarnermik aamma ataatsimoornermik pi-
lersitsisarput, taamaattumillu aaqqissuusinerit amerlasuunit ornigarneqartarlutik. Pitsaaliuiner-
mi innuttaasut kulturikkut naleqartitaat akuersaarneqanngippata, aamma "kisitsisaannaat" aamma

saqqummiinerit kisimik pingaartinneqarlutik sullinneqartussatut siunnerfigineqartut peqataatinniarnerat ajornakusoortuussaaq.

Aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerni erseqqilluinnarpoq, illersuutaasunut pissutaasut aamma sumiiffinni suut pitsaasumik ingerlasut aallunneqarnerat, suut pitsaanngitsumik ingerlasut ("qanoq ajortigisumik ingerlasoqarneraq tusassavarsi"-mik periuseqarneq) salliutinnagit aallaaveqarneq innuttaasut akornanni allatorluinnaq soqutiginnilersitsinermik kinguneqartoq. Sumut isumalimmut aamma pitsaasumut peqataanissamik soqutiginninneq aamma pimoorussineq tamanna pitsaaliuilluni sulianik atuutilersitsinermut annertuumik tunniussaqarpoq.

Kommunip illoqarfiini aamma nunaqarfiini aallarnisaataasumik isumasioqatigiissitsinerni isummat tunniussuunneqartut amerlasuut tunngavigalugit innuttaasut akornanni, peqatigiiffinni aamma kommunip sulisuini namminerni nukissaq aamma piumassuseq annertoq pigineqartoq takuneqarsinnaavoq, pingaartumik sammisanut arfinilinnut, ataani taaneqartunut, tunngatillugu. Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut misissorneqaraangata isumalluut tamanna amerlasuutigut takkuitsorneqartarpoq.

1. Pinngortitaq
2. Ilaquttat aamma atassuteqarfiit
3. Kulturi aamma oqaatsit
4. Inuuniarnikkut atukkat
5. Inuulluataarneq aamma inuunerup pitsaassusia
6. Kalaalimerngit

Nukissaq taanna sulilersinniarlugu peqqissutsimik siursaalluni aamma pitsaaliuineramik suliaqarnermi suliat taakku nakooqqutinit aamma naleqartitanit aallaaveqarpiarnissaat pingaaruteqarpoq, pissutigalugu tamakku innuttaasunut isumaqarmata, taamalu taakku peqataarusulernissaannik kajumilersitsisarlutik. Innuttaasut nakooqqutaat aamma naleqartitaat meeqqanut aamma inuusuttunut sammisunik ataatsimoorfinnik peqqinnartunik aamma peqataatitsiffiusumik Qeqqata Modelip suliaqarnerani atortussaapput pingaaruteqarnerpaat.

Sammisat taakku arfinillit atortussatut isigineqassapput, sullinneqartussatut siunnerfigineqartut unammilligassaasa ilaannik aaqqiiniarnermut atorineqarsinnaallutik. Sammisanut arfinilinnut tamannut tamarmik atuisinnaanerisa qulakkeernissaat unammilligassaasinnaavoq, soorlu tamarmik assigiimmik pinngortitamik atuisinnaanerannut aamma kalaaliminertorsinnaanerannut tunngatillugu. Kommunimi sulisut namminneerlutik tikkuarpaat, pinngortitamik atuinissamut nukissanik aallartitsinissaq ajornakusoortoq, meeqqat ilaat illoqarfiup avataanukarnissaminnik periarfissaqarneq ajormata. Immaqa aamma ilaat kalaaliminertornissaminnik periarfissaqanngillat, imaluunniit ilaqtumik iluini atugarissaarnissamik imaluunniit ataqtiginnermik periarfissaqarnatik.

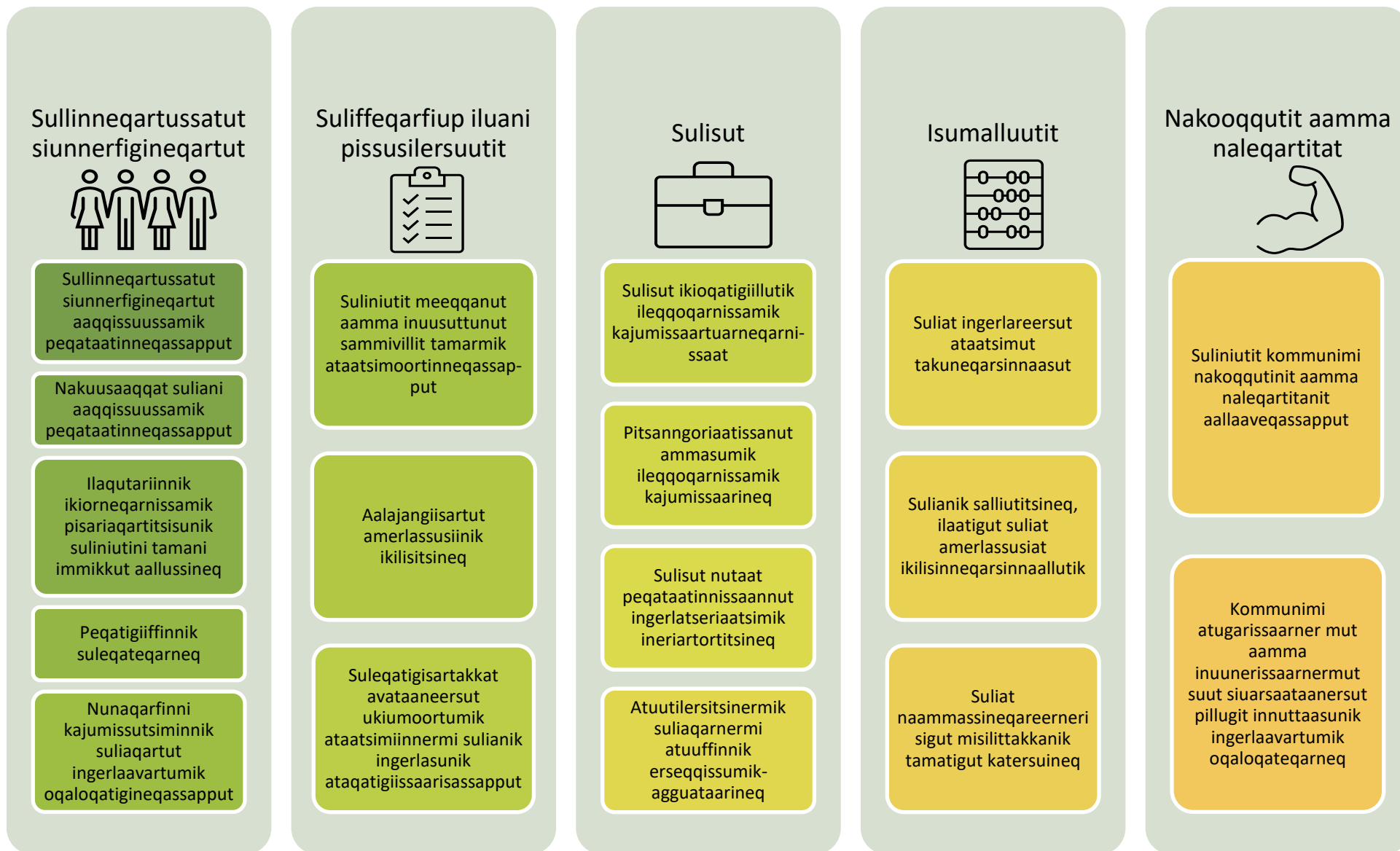
Peqqissutsimik siursaalluni aamma pitsaaliuilluni suliat sammineqartut arfinillit taakku, ilaatigut aasaanerani atuarfiit, pinngortitami ingerlanneqartartut qanoq suliarineqarsinnaaneri pillugit kommunimi pitsaasunik assersuutissaqareerpoq. Aammattaaq ineriartorneq malinnaaffiguarumallugu kommunimi nakooqqutit aamma naleqartitat suuneri pillugit innuttaasunik ingerlaavartumik oqaloqateqartarnissaq pisariaqassaaq.

4. Eqikkaaneq

Nalunaarusiaq una Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut pillugit misissueqqissaarnermik saqqummiussiffiuvoq, meeqqat aamma inuusuttut ilanngullugit innuttaasunik oqaloqateqarluni ataatsimiisitsinernik, sulisunik aamma peqatigiiffinnik apersuinernik, kommunip meeqqanut aamma inuusuttunut tunngasutigut politikkiinik misissuineramik aamma CFG-ip Qeqqata Modelimik suliaqarnermini ataatsimut isigalugu paasisimasaanik tunngavilik. Misissueqqissaarneq ilutsumik, Center for Forebyggelsemit ineriartortinneqarsimasumik, kingornalu CFG-imit ineriartorteqqinneqarsimallunilu kalaallinut tunngatillugu naleqqussarneqarsimasumik, tunngaveqarpoq. Qeqqata Kommuniata, taamatuttaaq suliaqartut allat, iluseq taanna atorluarsinnaavaat, suliat suliffeqarfiup iluani atuutilersinneqartussat oqaluuserineqarnerini.

Misissueqqissaarneq kommunimik pitsaaquterpassualimmik, aamma suliassarpassuit suliarinissaannut kivitsisussanik sulisunik amigaateqaraluarlutik aammalu ulluinnarni ulapikkaluaqalutik ikioqatigiillutik sulisulimmik takutitsivoq. Kommuni aammattaaq suliniutinik amerlasoorpassuarnik ingerlataqarpoq, innuttaasunik aammali sulisunik qasutitseqataasunik. Taamaattumik inassuteqaatit suliffeqarfiup iluani pissusilersuutinik ilisarnaateqarpoq, tassunga ilanngullugit kommunimi aaqqissuussaanermut tunngasut, suliniutit assignngitsut akornanni pitsaanerumik aamma naleqqunnerumik ataqatigissaarinissaq anguniarlugu iluaqutaasumik ajornaallisarneqarsinnaasut. Kommunip suliniutaanik misissuillunilu naleqqussaasarnissaq avataani suleqatigisartakkanut inassutigineqarpoq. Aammattaaq inassutigineqarpoq, suliat ingerlanneqareersut ataatsimut paasisaqarfigalugillu sumiiffinni najugallit pisariaqartitaat aamma kissaataat suunersut aallaavigalugit kommunimi suliat amerlassusissaat pingaarnersiorneqartassasut. Suliat tamakku aaqqissuussamik uppersaasarneqartarlutillu nalilersuiffigineqartariaqaraluarput, suliat siunnerfigineqartoq malillugu aamma sullinneqartussat siunnerfigineqartunut ilumut anngunnersut, aamma illersorneqarsinnaasumik atuutilersinneqarsimanersut nalilersinnaajumallugu. Naggaterpiaatigullu, peqqissutsimik siarsaalluni suliaqarnermi sullinneqartussat siunnerfigineqartut aaqqissuussamik peqataatinneqartarnissaat pingaaruteqarpoq, aamma matumani ilaqutariit ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut peqataatinneqartarnissaat immikkut aallunneqartariaqarluni. Suliat tamarmik kommunimi nakooqutinit aamma naleqartitanit aallaaveqartinneqartarpata sullinneqartussat siunnerfigineqartut peqataatinneqartarnissaat aammattaaq ajornannginnerulersinneqarsinnaavoq, nukissaq angisooq tassaniimmat.

Inassuteqaatit ataani takussutissiaq 4-mi eqikkaarneqarput.



Takussutissiaq 4 – Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut misissoqqissaarneqarneranni inassuteqaatinut takussutissiaq

5. Ataqtigiissitsineq

Nalunaarusiami uani Qeqqata Kommuniani sulianik, meeqqanut aamma inuusuttunut siunnerfilinik, atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut misissoqqissaarneqarput. Nalunaarusiaq tunngaviummik kommunip iluani suliaqartunut siunnerfeqarpoq, taamaattumillu ilisimatusaatigalugu tunuliaqutaq aamma atuutilersitsisarnermik oqaaseq salliutinnagit misissueqqissaarnermi inernilussat salliutinneqarput. Nalunaarusiarli una atuutilersitsisarnernup kalaallinut tunngatillugu qanoq isigineqarsinnaaneraniq nutaamik isiginnilersitsivoq, ilaatigut Center for Forebyggelse i praksisip takussutissiaa CFG-imit nalimmassarneqarluni, taamaalillunilu kalaallinut tunngatillugu naleqqusarlugu. Kalaallit Nunaanni atuutilersitsisarnermik ilisimasimatusarnermut tapersiut una atuutilersitsinerup qanoq nassuiarneqarnissaanik, aamma taaguut nalunaarusiamut atatillugu qanoq ator-neqarnersoq pillugit nassuiaanissamik pisariaqalersitsivoq.

Atuutilersitsineq allaaserisani assigiinngitsunik nassuiarneqarpoq, ataatsimoorutaasorli tassaavoq, sulianut annerusumik minnerusumilluunniit aaqqissuussamik suliarineqartunut, pilersaarutiginEQarsimasoq malillugu naammasissallugu aallartinneqarsimasumut tunngassuteqarmat (Rønnov & Marckmann, 2010). Atuutilersitsinermi isumalluutit pigineqartut taamaalilluni aamma taagu-utaavoq pisariusoq, erseqqissumik nassuiarneqarsimanngitsoq. Atuutilersitsinermi isumalluutitut pigineqartunut nassuiaatitut atorneqakkajuttartoq imaappoq:

“The skills, motivations, knowledge, and attitudes necessary to implement innovations, which exists at the individual, organization, and community level” (Piginnaasat, kajumissutsit, ilisimasat aamma isummat, nutaaliornert inunni ataasiakkaani, suliffeqarfinni- aamma inuiaqtigiinni pigineqartut atuutilersinneqarnissaannut pisariaqartinneqartut) (Scaccia et al., 2015).

Atuutilersitsinissamat nukissat taamaalillutik immikkoortunut arlalinnut tunngassuteqartut paasi-neqarsinnaapput, inunntut ataasiakkaanut-, suliffeqarfimmut- aamma inuiaqtigiinnut tunngasut. Center for Forebyggelse i praksis atuutilersitsisarnermi isumalluutitut pigineqartunut, aamma tamatuminnga misissueqqissaarnermut, peqqissutsimik siuarsaalluni sulinermi, inunnik aamma atorussatigut isumalluutit pisariaqartitsiffiusuni, iluatsilluatumik ilanngunneqarsinnaasutut periarfissaqartutut innersuussivoq. Taamaalilluni atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut ilaatigut isumalluutit, politikerinit aamma aqutsisunit tapersorsorneqarnermi, suliaasaqarfiit assigiinngitsut akornanni ingerlalluatumik suleqatigiinnermit aamma sulisunik eqqortunik piginnaasalinnit aamma tunniusimasunit tunuliaqartumik nassuiarneqarpoq. Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut misissueqqissaarneq periarfissat pigineqartut atornissaannut tunngavoq, ilutigitillugulu periarfissagissaarfiunngitsuni isumalluutit pigineqartut nakussassarniarlugit sulisoqarluni (Center for Forebyggelse i praksis, 2015).

Atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut misissueqqissaarneq nalinginnaasumik marlun- nut avinneqarsinnaavoq (1) ataatsimut isigalugu isumalluutit pigineqartut, aamma (2) nutaaliornermut tunngasutigut isumalluutit pigineqartut (Flaspohler, Duffy, Wandersman, Stillman, & Maras, 2008). Ataatsimut isigalugu isumalluutit pigineqartut tunngasoq suliffeqarfiup

nalinginnaasumik qanoq ingerlaneranut, aamma ataatsimut isigalugu pissutsit allatut iliorluni suliarineqarsinnaannerannik ammaffiginnittoqarnersumut tunngavoq, tassa suliffeqarfik akuliuf-figinninnermik sumilluunniit atuutilersitsinissaminut periarfissaqarlunilu isumalluutinik qanoq pigisaqartiginersoq. Taamaattumik ataatsimut isigalugu suliffeqarfimmi isumalluutit pigineqartut pitsaanerulersinneqarnissaat anguniagaappat atortulersuutitigut pitsaanerulersitsinissaq, sulisut pikkorissusiat aamma piginnaasaat kiisalu kajumissuseqarnerat aallunneqartariaqarput (Flaspohler et al., 2008). Nutaaliornermut tunngasutigut isumalluutit pigineqartut inuttut ataasiakkaatut kajumissuseqarnermut aamma piginnaasanut tunngatinneqarpoq, kiisalu suliassat immikkut ittut, akuliuf-figinninnermi aalajangersimasumi pisariaqartinneqartutut suliarinissaannut suliffeqarfimmi isumalluutit pigineqartut, tassunga ilanngullugit sulisut, teknikkimut tunngasut aamma aningaasaqarnikkut pissutsinut tunngasut. Nutaaliornermut tunngasorpiatigut isumalluutit pigineqartut allat tassaasinnaapput inuit aalajangersimasut, atuutilersitsinermik tapersersuisut aamma attaveqarfiit aamma paasisimasaqassuseq tunngavigalugit toqqaannartumik sunniuteqartut (Flaspohler et al., 2008).

Qeqqata Kommuniani atuutilersitsisarnermi isumalluutit pigineqartut misissoqqissaarneqarneranni ataatsimut isigalugu kommunimi isumalluutitigut pigineqartut, Flaspohler et al.-ikkunnit (2008) nasuiarneqartutut pingaarnertut aallunneqarput.

6. Najoqputat

- Center for Forebyggelse i praksis. (2015). *IMPLEMENTERING AF SUNDHEDSFREMME OG FOREBYGGELSE I KOMMUNERNE. Tilgange og redskaber baseret på erfaringer fra samarbejde med kommuner*. Retrieved from https://www.kl.dk/media/16545/implementering-kort_om_redskaber_og_erfaringer.pdf
- Cueva, K., Rink, E., Lavoie, J. G., Stoor, J. P. A., Healey Akearok, G., Gladun, E., & Larsen, C. V. L. (2021). Diving below the surface: A framework for arctic health research to support thriving communities. *Scand J Public Health*, 14034948211007694. doi:10.1177/14034948211007694
- Flaspohler, P., Duffy, J., Wandersman, A., Stillman, L., & Maras, M. A. (2008). Unpacking prevention capacity: an intersection of research-to-practice models and community-centered models. *Am J Community Psychol*, 41(3-4), 182-196. doi:10.1007/s10464-008-9162-3
- Healy, G., & Tagak Sr, A. (2014). PILIRIQATIGIINNIQ 'Working in a collaborative way for the common good': A perspective on the space where health research methodology and Inuit epistemology come together. *International Journal of Critical Indigenous Studies*, 7(1), 1-14. doi:10.5204/ijcis.v7i1.117
- Ottendahl, C. B., Bjerregaard, P., Svartá, D. L., Sørensen, I. K., Olesen, I., Nielsen, M. S., & Larsen, C. V. L. (2021). *Mental sundhed og helbred blandt 15-34 årige i Grønland*. Retrieved from https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2021/mental_sundhed_unge_groenland_dk
- Ottendahl, C. B., Lynge, C. R., Rasmussen, C. M., Aidt, E. C., Finne, E., Stab, I. O., . . . Larsen, C. V. L. (2023). *Qeqqata Modellen. Et partnerskab for at fremme sundhed og trivsel blandt børn i Qeqqata Kommunian*. Retrieved from www.sdu/sif
- Rønnov, L. P., & Marckmann, B. (2010). *Implementeringsforskning om forebyggelse - en baggrundsrapport*. Retrieved from København: https://www.denmotiverendesamtale.dk/wp-content/uploads/redskaber_undervisere/Implementeringsforskning_om_forebyggelse.pdf
- Scaccia, J. P., Cook, B. S., Lamont, A., Wandersman, A., Castellow, J., Katz, J., & Beidas, R. S. (2015). A practical implementation science heuristic for organizational readiness: R = MC(2). *J Community Psychol*, 43(4), 484-501. doi:10.1002/jcop.21698

7. Ilanngussat

**Ilanngussaq 1 – Meeqanut- aamma inu-
usuttunut tunngasutigut kommunip sam-
misaanut takussutissiaq.**

Nr.	Anguniagaq	Suliasaqaqfiup iluani suliutinik aallartitsisoqarsimavoq	Siunnerfik anguniarlugu qanorpiaq sulisoqarpa?	Suliami aalajangersimasumi suliami misilitakkat aamma peqqisutsimut pingaarutai qanoq uppenarsaaserneqarpat?	'Inuunerissaar-neq – Det gode liv'-imut atassusineq	Uppernarsaasiinermut innersuussineq (linkit, taaguut il.il)	Uppernarsaasiinissamik siunnersuut	Paasissutissanik pissarsiffiit naleqquttut allat
1	Meeqqat aamma inuusuttut tati-tuunngornissaat, taamalillutik inu-nermi unammilligassanik akiuisinnaasunngorlutik	•	Eqqarsartaatsikut peqqisutsimik siuarsaalluni suliaq Thinkinuk atorlugu kommunimi tamarmi suli-aqartoqarpoq. Thinkinuk ilaquariinnut sullissivinni, ulluunerani paaqqinnittarfinni aamma atuarfinni ator-neqarpoq.	Sulisut Thinkinuk pillugu pikkorissartitsinermut peqataasimasut akornanni pikkorissarneq pillugu nalilersuisoqarpoq. Thinkinuk ulluinnarni qanoq ator-neqarner-soq pillugu uppenarsaasiinermik pissarsiari-neqarsinnaasumik soqanngilaq, kisianni sulisunut pikkorissartitsinermut peqataasimasunut attaveqaqatigisartakkanik ataatsimeeqateqarnerit ingerlanneqarsimapput, aaqqissuussap suliner-mi atornera pillugu misilitakkanik avitseqatigiinnissaq siunertaralugu. Taakkunangga imaqarniliat pigineqarput, tamatumasuliner-mi ator-neqarneranut	Suleqatigiit 1-imi, suleqatigiit 4-mi aamma suleqatigiit 6-imi Thinkinuk sammi-neqarpoq.	÷		

				tunggatillugu upper-narsaasiinissamut paasis-sutissanik pissarsiffis-satut tulluarsinnaasunik.				
2	Meeqqat aamma inuusuttut pualla-vallaartut ikinn-russasut	•	1. januaari 2020 aallarnerfigalugu kommunimi meeqqanut 0-18-inik ukiulinnut tamanut akeqanngitsumik timersortarnissaq neqeroorutigineqarpoq.	Uppernarsaaser-neqanngilaq	Sunngiffimmi sammisassaqartitsisarneq pillugu suleqatigiit 6-ik-kut suliaqarput, aamma akeqanngitsumik timersortarnissaq pillugu suliaqartuullutik.	÷		Meeqqat akorn-anni oqimaassutsip ineriartornera, soorlu atualer-nermi, peqqinnis-saqarfiup napparsi-masunut nalunaarsuiffii elektro-niskiusut aquti-galugit malinnaaffi-gineqarsinnaapput. Paasisutissat taakku imaalial-laannarlugit pis-sarsiarineqarsin-naanngillat, kisia-nni takuneqarsin-naanissaat qinnu-tigineqarsin-naavoq.
			Peqqinnissamut ambassadørit ar-lallit kommunimi ilinniartinne-qarsimapput. Maniitsumi ullu-nerani paaqqin-nittarfinni tamani peqqinnissamut ambassa-døreqarnissaa ilaatigut	Peqqinnissamut ambas-sadørit misilittakkamin-nik avitseqatigiinniarlutik qaammatit pingasuk-kaarlugit naapittarput. Peqqinnissamut ambas-sadørit sulinerat pillugu, aamma kommunimi meeqqanut aamma inu-usuttunut qanoq pingaaruteqarner-soq pillugit upper-narsaatinik	Toqqaannartumik attuumas-suteqanngilaq	÷		

			<p>pingaartinne- qarsimavoq, ullut tamaasa aalajan- gersimasumik nalunaaquttap akunneranik ataatsimik sivi- sussusilimmik aalasarnissamik qulakkeerinniffiu- sumik. Tassani in- ersimasut meeqqallu peqatigiillutik aalanermik inger- lataqartarput. Tamatuma sania- tigut isikkamik ar- saalluni unam- minerit ingerlan- neqartarput, utoqqaat utoqqaat anger- larsimaffianni najugallit arsaate- qatiserineqartar- lutik imaluuniit isiginniaari- aaqquneqartar- lutik. Aaqqissuus- sineq ataatsimoo- rluni nereqatigiin- nermik naggaser- neqartarpoq.</p>	<p>pissarsiarineqarsin- naasunik soqanngilaq.</p>				
--	--	--	---	---	--	--	--	--

			Sisimiut nunaqarfiinut tikeraarneq, aalanissamik kajumissuseqarne-rulersitsinissaq aamma tamatum pingaaruteqassusianik eqqumaffiginninnerunissaq anguniarlugit isikkamik arsaannernut arlalinnut borgmesteri peqataalluni (qanga?).	Uppernarsaaserneqanngilaq	Sunngiffimmi sammisasaqartitsisarneq pillugu suleqatigiit 6-ikkut suliaqarput.	÷		
3	Kommunip neri-saqartitsisarfiini tamani nerisassat peqqinnartut neqeroorutigineqartassasut	•	Piomasaqataavoq kommunip neri-saqartitsivii sulisussarsiuunneqaraangata "nerisassat peqqinnartut" oqaluuserineqartassasut. Tamanna ullunerani meeqquqerivinnut, utoqqaat illuinut aamma sulisut kantiinaannut aalajangersimasumik tunngavoq (Sisimiuni aamma Maniitsumi?).	Uppernarsaaserneqanngilaq	Toqqaannartumik attuumasuteqanngilaq	https://www.qeqqata.gl/emner/borger/skole_og_pasningstilbud/folkeskole_qeqqatakommunia/hbsc_rapport/hbscrapport_2020?sc_lang=da		5.-10. klassini atu-artut paarnanik naatitanillu neri-saqartarnerat ukiut sisamakkaarlugit HBSC Greenland aqqutigalugu mallinnaaffigineqarpoq.

<p>4</p>	<p>Kommunip kanti-inaani aamma nerisaqartitsisarfii igaffinni sulisunik ilinniagaqarsimasunik atorfinitsitsisoqartassasoq.</p>		<p>Peqqinnissaq pillugu politikki tunuliaqutaralugu kantiinaqarnermut ataatsimiititaliamik Maniitsumi pilersitsisoqarsimavoq. Kommunip kanti-inaanni grøntsagit aamma kalaalimerngit annertunerusumik aallunneqassasut ataatsimiititaliap sulissutigisimavaa. Ataatsimiititaliap aamma neriner- mut atortunik nutaanik pisisoqar-nissaa, igaffimmi atortulersuutit nutarterneqarlutillu igaffimmi sulisunut pitsaaner- usumik aqqis- suunneqarnissaat sulissutigivaa.</p>	<p>Ataatsimiititaliaq/sulisut qitiusumiittut naapertorlugit 2018-imiilli kanti- inami nerisartut, illup avataani nerisassanik aallernissamut taarsi- ullugu, amerlinerannik tamanna kinguneqarpoq. Ineriartorneq tamanna pillugu uppersaataasumik soqanngilaq.</p>	<p>Toqqaannartumik attuumas- suteqanngilaq</p>	<p>÷</p>		
			<p>Sisimiuni Hotel Sisimiut ulluunerani meeqerivinni nerisaqartitsiner- mik isumaginnip- poq. Atuarfiit marluk kantiinami sulisoqarput,</p>	<p>Uppersaaser- neqanngilaq</p>	<p>Toqqaannartumik attuumas- suteqanngilaq</p>	<p>÷</p>		

			iffianik ulloqeqqasiutissanik isumaginnittunik. Pisiffik kommunimi sulusut kantiinaanik isumaginnittuulluni.					
5	Kommunip neri-saqartitsisarfiini tamani kalaalimerngit sapaatip akunneranut nerisassanut ilaatinneqartasasut	•	Ulluunerani meeqquerivinni kalaaliminernik sassaalliisoqartarpoq, kisianni aturfinni tamanna pineq ajorluni. (Illoqarfinni marlunni tamani atuuppa? Qanormi utoqqaat angerlarsimaffiini?)	Uppernarsaasernerqanngilaq	Utoqqaat angerlarsimaffiini kalaaliminertortanissap qulakkeerneqarnissaa suleqatigiit 7-mi suliarineqarpoq	÷		
6	Meeqqat aamma inuusuttut amerlanerusut inuunermik pujortarfiunngitsumik toqqaassasut	•	Qeqqata-modeli: Angajoqqaat isumaqatigiissutaat	Angajoqqaat isumaqatigiissutaat allanneqarput. Tamatuma saniatigut angajoqqaat akornanni apeqquutit akissiat atorlugit misissuineq ingerlanneqarpoq, angajoqqaat meeqqamik aannagaarniutinik atuinerrannut pingaaruteqarner-soq misigisimaneraat misissorniarlugu.	Suleqatigiit 2-kkut angajoqqaat isumaqatigiissutaanik suliaqarput.	https://www.qeqqata.gl/emner/borger/skole_og_pasningstilbud/folkeskole_qeqqatakommunia/hbsc_rapport/hbscrapport_2020?sc_lang=da	Angajoqqaat isumaqatigiissutaannut peqataaneq, angajoqqaat isumaqatigiissutaasa imarisai kiisalu suliap pingaarutaa pillugu angajoqqaat misigisaat pillugit apeqquutit akissiat atorlugit	5.-10. klassini atu-artut akornanni pujortartar-neq ukiut sisamakkaarlugit HBSK aqutugalugu misissuiffigineqartarpoq.

							misissuineq pillugit uki-umoortumik nalunaarutiginnineq.	
			Sisimiuni ilaqutariinnik sullissivik pujortassaarniarluni pikkorissar-nissamik neqerooruteqartarpoq (qanormi Maniitsoq aamma nunaqarfiit?)	Uppernarsaaser-neqanngilaq	Toqqaannartumik attuumas-suteqanngilaq	https://www.sdu.dk/da/sif/rappor-ter/2021/kommunal_sundhedsprofil_dk	Innuttaasut qassit pujortassaarniarnermut pikkorissartitsiner-nik atuinersut, kiisalu qassit qaammatit arfinillit aamma aqqaneq-mar-luk qaangiun-neranni pujortassaarsima-nersut pillugit ukiumoo-rtumik nalu-naarutiginnin-neq.	Innuttaasut 15+-it akornanni ukiullit pujortartarnerat ukiut sisamakkaar-lugit Innuttaasut peqqissusiannik misissuineq aqqu-tigalugu misissuiffi-gineqartarpoq. Tul-lianik 2024-mi pis-saaq.
			1.1.2020 aallarnerfigalugu komunimi meeqqanut 0-iniit 18-it tikillugit ukiulin-nut tamanut akeqanngitsumik timersortarnissaq neqeroorutigineqarpoq.	Uppernarsaaser-neqanngilaq	Sunnigiffimmi sammisassaqarti-tsisar-neq pillugu suleqatigiit 6-ik-kut suliaqarput.	÷	Meeqqat qas-sit timer-soqatigiiffin-nut peqataa-nersut pillugit ukiumoo-rtumik nalu-naarutiginnin-neq.	
			1. maaji 2022 aallarnerfigalugu	1. maaji 2022 aallarnerfi-galugu akuersissutigi-neqarpoq,	Toqqaannartumik attuumas-suteqanngilaq	Pujortart-arneq pillugu	Innuttaasut peqqissusiannik	

Qeqqata Kommuniani atuilersitsisarnemi isumalluutit pigineqartut

			kommuni pujort-arfiunngitsaq	pitsaaliuinnermut siunner-sorti peqataarusuttunut pujortassaarnissamik pikkorissartitsivoq. Pikkorissartitsineq Maniitsumi ingerlanneqassasoq aamma pilersaarutiginearpoq.		politikki-liortoqar-nikuuvoq.	misissuineq tunngavigalugu 2024-mi kommunikaartumik innuttaasut peqqissusiat	
			Boehringer ingelheim A/S-imik ataasiartumik sulleqateqarneq			Meeqqat atuarianni atur-tunut tamanut unammisitsisoqarpoq, pujortartarneq pillugu videoliamik Itillimi meeqqat atuariat nas-sitsivoq		
7	Suliat siunnerfil-lit aqutigalugit pujortartalernissamik pitsaaliuinnermik nakussas-saanissaq	•	<i>Anguniagaq 6-ilu qaleriipput.</i>					
8	Meeqqat aamma inuusuttut tamarmik inuinnermut hashitorfiunngitsumut aamma aanngajaarniut-nik (gassimik aamma benzina-mik	•	Qeqqata-modeli: Angajoqqaat isumaqatigiissutaat	Angajoqqaat isumaqatigiissutaat allanneqarput. Tamatuma saniatigut angajoqqaat akornanni apeqqutit akissiat atorlugit misissuineq ingerlanneqarpoq, tamanna angajoqqaat meeqqamik aanngajaarniut-nik atuinerrannut	Toqqaannartumik attuumas-suteqanngilaq		Angajoqqaat isumaqatigiis-sutaannut peqataaneq, angajoqqaat isumaqatigiis-sutaasa imarisai kiisalu suliap pingaarutaa pillugu	5.-10. klassini atur-artut akornanni hashimik aamma naamaarnermik atuneq ukiut sisamakkaarlugit HBSC aqutigalugu misissuiffigineqart-arpoq.

	naamaarneq) atuiffiunngit-sumut anger-tuussasut			pingaaruteqarnersoq misigisimaneraat pillugu misissuiffiginiarlugu.			angajoqqaat misigisaat pillugit apeqqutit akisassiat atorlugit misissuineq pillugit ukiumoor-tumik nalunaarutiginnin-neq.	
			1.1.2020 aallar-nerfigalugu kom-munimi meeqqan-ut 0-iniit 18-it tikillugit ukiulin-nut tamanut akeqanngitsumik timersortarnissaq neqeroortigi-neqarpoq.	Uppernarsaaser-neqanngilaq	Sunnigiffimmi sammisassaqarti-tsisarneq pillugu suleqatigiit 6-ik-kut suliaqarput, aamma akeqanngitsumik timer-sortarnissaq pillugu taakku suliaqartuullutik.	÷	Meeqqat qas-sit timer-soqatigiiffin-nut peqataa-nersut pillugit ukiumoo-rtumik nalunaarutiginnin-neq.	
11	Meeqqat aamma inuusuttut ikin-nerusut ajo-qutaasumik imigassamik atu-isuussasut, aamma imigas-samik misile-eqqaarnissaq kinguarsarneqas-sasoq	•	Qeqqata-modeli: Angajoqqaat isumaqatigiissutaat	Angajoqqaat isumaqatigiissutaat allanneqarput. Tamatuma saniatigut angajoqqaat akornanni apeqqutit akisassiat atorlugit misissuineq ingerlanneqarpoq, tamanna angajoqqaat meeqqamik aanngajaaniutitik atuinerrannut pingaaruteqarnersoq misigisimaneraat pillugu misissuiffiginiarlugu.	Inuunerissaarneq - Det gode livimi angajoqqaanik suleqateqarneq aallunneqarpoq. Angajoqqaat akisussaaffeqarnerat suleqatigiit 2-kkunnit suliarineqarpoq.		Angajoqqaat isumaqatigiissutaannut peqataaneq, angajoqqaat isumaqatigiissutaasa imarisai kiisalu suliap pingaarutaa pillugu angajoqqaat misigisaat pillugit apeqqutit akisassiat atorlugit misissuineq	5.-10. klassini atu-artut akornanni imigassamik aalakoornartortalimmik atuneq ukiut sisamakkaarlugit HBSC aqutigalugu misissuiffigineqartarpoq.

							pillugit uki- umoortumik nalunaaru- tigininneq.	
12	Tarnikkut nakuu- serneq, atugar- liorneq aamma pimmatiginnit- taar- neq/qinngasaa- risarneq unitsin- neqassasut, aamma pit- saaliuineq siu- nertaralugu oqaloqateqarnis- samik neqer- ooruteqarnissaq	•	Najoqqutaq Drop Mob atuarfinni 2018-imi atuuti- lersinneqarpoq. Atuarfinni siun- nersortit/ilinniar- titsisut siunersi- ueqatigereereri- sigut klassit nam- minneq angunia- gassanik suli- aqartarput. Pit- saaliuineq siu- nertaralugu oqaloqatiginnit- tarnerit suliari- neqanngillat, kisi- anni an- galasartoqatigiit meeqqat kingua- assiuutimikkut kannguttaatsuli- orfigineqarsima- gaangata katsorsaanissamik neqerooruteqart- arput.	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Pimmatiginnittar- ner- mik/qinngasaa- risarnermik pit- saaliuineq su- leqatigiit 1-ikkun- nit suliarineqar- poq.	https://www.qeqqata.gl/emner/borger/skole_og_pasningstilbud/folkeskole_qeqqatakommunia/hbsc_rapport/hbscrapport_2020?sc_lang=da	Ukiuumoo- rtumik nalu- naarutiginnin- neq	5.-10. klassini atu- artut akornanni pimmatiginnit- tarneq/qinngasaa- risarneq kiisalu atugarissaarneq ukiut sisamkkaar- lugit HBSC aquti- galugu misis- sorneqartarpoq. Tarnikkut nakuusertarneq pillugu apeqqutit ilaatinneqanngillat.
			Timersorneq pim- matiginninnerta- qanngit- soq/qinngasaari- nertaqanngitsoq	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Pimmatiginnittar- ner- mik/qinngasaa- risarnermik pit- saaliuineq pillugu	÷		

			timersornermut siunnersortinit aaqqissuuneqartarpoq.		suleqatigiit 1-ik-kut suliaqarput.			
13	Paasisitsiniaanerit aqputigalugit nerisassanik peqqinnartunik, pujortartarunnaarnissamik, annikitsumik imigassamik atuinissamik aamma timigisartarnissamik kajumilersitsinis-saq.	•	Kigutileriffik aamma nap-parsimmavik suleqatigalugit tupa pillugu paasisitsiniaasoqar-nikuuvoq (plakatit, siunnersuineq il.il.). Nerisassat peqqinnartut aamma taquat peqqinnartut sap. ak. 18-imut atatil-lugu sammineqar-nikuupput. Nerisassat peqqinnartut pillugit pik-korissartitsinissamik pilersaarut COVID 19 pissuti-galugu taamaati-innarneqarpoq. Kommunip peqqinnissamut ambassadørii ilungersuussillu-artut sammillugit sumiiffimmi avii-sikkut saqqummi-ussisaqattaarput, aamma aalanissamik Facebook	Facebookimi videot isu-massarsiorfittut. Klas-seqatigiit pujortar-neq ajortut, Paarisap nuna tamakkerlugu aaqqissu-sisarnini unitsimmagu kommunimit aaqqis-suunneqartoq. Plakatit Facebookimi nassaassaa-pput.	Sunngiffimmi sammisassaqarti-tsisarneq pillugu suleqatigiit 6-ik-kut suliaqarput.	÷	Paasisitsiniaanerit sunniut-taat toqqaan-nartumik nali-liiffigissallugit ajor-nakusoortuuv-oq. Peqqinnis-sakkut ileqqut malinnaaffiga-lugit paasis-suttisanik pis-sarsiaqarnar-neruvoq.	5.-10. klassini atu-artut paarnanik aamma naatitanik, nerisassanik peqqinnann-gitsunik nerisaqart-artut aamma aanngajaarniutinik atuisut amerlassu-siat ukiut sisamak-kaarugit HBSC aqputigalugu misis-suiiffigineqartarput.

			aqqutigalugu kajumissaarisarlutik.					
14	Meeqqat aamma inuusuttut, aamma ilaquariit eqqarsartaatsimikkut peqqisuunissamik angusaqassasut	•	Anguniagaq taanna anguniakanut allanut ilaasutut isigineqarpoq, aamma suli-ani arlalinni ilaatinneqarluni: Inuunerissaarnek - Det gode liv, Thinkinuk, Ilaqutariinnut sullissivinni sulianut, kisalu Qeqqata – Modelip suleqatigiissutigineqarneranut. Pitsaaliuinermik siunnersortit sammisasaqartitsiner- nik innuttaasunut sammisunik amerlasuunik suliaqartarput, ataatsimoornermik aamma ataatsimoorluni sammisaqarnernik aallussiffiusunik. Aammattaaq Niviaq Korneliussenit tikeraarnikuvoq, innuttaasut kommuniminni	FN-ip 10. septembari ulloritittagaa Pitsaaliuiner- mut siunnersortit aamma ilaqutariinnut sullissiviit malunnarti- ppaat. Innuttaasunit tikkuarneqartut, suliffeqarfiup iluani pissutsinut imaluunniit ata- qatigiissaariner- mut tunnganerusut, qanoq pitsanngorsarsinnaaneri- vut pillugit ilaquataari- nut sullissivinni sulisut aamma pitsaaliuiner- mik siunnersortit ataatsi- meeqatigineqarput.	Imminut toqun- nissamik pitsaaliuineq Inu- nerissaarnek – Det gode livimi aqutsisoqatigi- in- nit pitsaaliuiner- mut siunnersortit ataannut inissin- neqarpoq. Thinkinuk-mut tunn- gatillugu pikkoris- sartitsinerit pil- lugit suleqatigiit 4- kkut Paarisamik siusinnerusuk- kut suleqateqarput. Suleqatigiit 4- kkut Thinkinuk-mi SIS/MAN-imik pik- korissartitsipput, kingorna malitta- rinnilluni sisama- riarluni attaveqar- finnik ataatsimii- sitsisoqarluni, taamaalilluni su- miiffinni, pikkoris- sartut aggerfiini, suliaq ingerlaler- niassamat.	<a href="https://www.sdu.dk/da/sif/rappor-
ter/2021/kom-
munal_sund-
hedsprofil_dk">https://www.sdu.dk/da/sif/rappor- ter/2021/kom- munal_sund- hedsprofil_dk	Ukiuumoo- rtumik nalu- naarusiornek	Atuartut eqqarsartaatsimik- kut peqqissusiat apeqqutit nutaat atorlugit HBSC-imit 2022-miit misis- sorneqartalerpoq. Inuusuttut eqqarsartaatsimik- kut peqqissusiat In- nuttaasut peqqis- susiannik misissui- nermi aamma ilaatinneqarpoq, kommunikkaar- tumillu sumiiffik- kaarlugi nalunaa- rusiarineqartarluni.

			eqqarsartaatsik- kut peqqissuunis- saq pillugu qanoq sulisoqarnissaanik kissaatigisaminnik apuussaqaarlutik.					
15	Imminnut toqun- nissaq pit- saaliorneqas- sasoq, aamma pitsaaliuiner- mik siunertalim- mik oqaloqatiginnit- tarnarit neqer- oorutigineqassa- sut	•	Thinkinuk immi- nut toqunnis- samut pitsaaliuin- ermut atorneqarpoq. Imminut toqori- artoqarsi- matillugu Ilaqu- tariinnut sul- lissivik aamma peqqinnissaqarfik aggersar- neqartarput. Saaffigi- neqarsinnaasutut periarfissat er- sarinnerulernis- saat kommunimit sulissutigi- neqarpoq. Meeqqat atuartut akornanni ujartuilluni, pitsaaliuilluni suliaqarnissamut tunngatillugu atu- artunut siunner- sortit pingaar- tilimmik inissisi- maffeqarput.	Uppernarsaaser- neqanngilaq	Qulaaniittoq takuuk	https://www.sdu.dk/da/sif/rappor-ter/2021/kom-munal_sund-hedsprofil_dk ; www.politi.gl	Ukiuumoo- rtumik nalu- naarusiorneq	Imminnut toquttut amerlassusiat, ki- isalu imminut to- qunermut tunngasutigut nalunaarutiginnin- nerit kommuninut agguataarlugit Poli- tiit ukiuumoortumik nalunaarusiaminni ilannguttarpat. Imminut toqunnis- samik eqqarsaa- teqartarnarit aamma imminut toqoriaraluarnarit Innuttaasut peqqis- susianik misissui- nermi misis- sorneqartarpoq, kommunikkaar- tumillu nalunaaru- sianut ilanngun- neqartarlutik.

		<p>Maniitsup nunaqarfiini piff- issap ingerlan- erani psykotera- peuti Elizabeth Wille pikkorissartitsiner nik ingerla- taqartarpoq, meeqqanik ajor- nartorsiutilinnik aamma aliasuute- qartunik oqaloqatiginninne rmi oqaloqatiginner- iaatsit pin- gaarnertut sam- mineqartarlutik. Najoqqutaq nunaqarfinnut ataasiakkaanut tamanut naleqqussar- neqarpoq. Inuit pikkorissar- titsinermut peqataasimasut maanna ajornar- toornermi upalungaarsi- masunut ilan- ngunneqarsimap- put.</p>					
--	--	--	--	--	--	--	--

<p>16</p>	<p>Kinguaassiuutitigut innarliisarnerit aamma kanguttaatsuliorfiginnittarnerit unitsinneqassasut, aamma ilaqutariit ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut eqqortumik ikiorneqassasut.</p>	<p>•</p>	<p>Kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasut katsorneqarnissaat aamma ikiorserneqarnissaat pingaarnertut aal-lunneqarpoq. Katsorsaaneq ilaqutariinnut sullissivimmit peerneqarpoq, aamma Politiit, MISI-p, Peqqinnissaqarfiup aamma Ilaqutariinnut sullissiviup akornanni qanimut suleqatigiittoqarpoq. Atuarfiup aamma isumaginninnerup iluani suliallit akornanni suleqatigiissitamik pilersitsisoqarpoq.</p>	<p>Uppernarsaasiinermik pissarsiarineqarsinnaasumik soqanngilaq.</p>	<p>Sammisanut tunngasut Ilaqutariinnut sullissiviit peqatigalugit Isumaginnittoqarfiup iluani suliarineqarput.</p>	<p>https://www.sdu.dk/da/sif/rappor-ter/2021/kom-munal_sund-hedsprofil_dk; www.politi.gl</p>	<p>Kanngut-taatsuliorfigin nittarnerit amerlassusiat pillugu ukiumoor-tumik nalunaarutiginnineq.</p>	<p>Kanngut-taatsuliorfiginnine rit nalunaarutigineqartut/pineqaa-tissiissutigineqartut amerlassusiat Politiit ukiumoor-tumik nalunaarusiaminni kommunikkaar-tumik ilanngut-tarpaat. Kinguaassiuutitigut kanngut-taatsuliorfiginnittarnerit annertus-susiat Innuttaasut peqqissusiannik misissuinermi aamma misis-sorneqartarpoq, kommunikkaar-tumillu nalunaarusianut ilanngunneqartarlutik.</p>
------------------	---	----------	--	--	--	--	--	--

Ilanngussaq 2 – Issuaanerit aamma aper-suinernik misissueqqissaarneq

Meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaat pillugu sulisut isiginninnerat

Qeqqata Kommuniani sulisut, tamarmik ulluinnarni sulinerminni toqqaannartumik aamma aqutsinikkut suliaqarnerminni, meeqqat aamma inuusuttut peqqissusiannik aamma atugarissaarnerannik suliaqarlutillu suleqateqartut illoqarfigisaminni imaluunniit nunaqarfigisaminni meeqqat atugarissaarnerat pillugu paasinninertik pillugu aperineqarput. Issuaanerni ataani takuneqarsinnaasutut ataatsimut isigalugu meeqqat amerlasuut ajunngitsumik, ataatsimoorfinni peqqinnartuni assigiinngitsuni peqataanissaminnut periarfissarpassuaqarlutik inuuneqartutut isigineqarput.

Malugisinnaasara malillugu meerarpassuit ajunngitsorujussuarmik ingerlapput, taakku ataatsimoorfinnik peqataaffippassuaqarput, taakku ataatsimoorfippassuarnut assigiinngitsunut ilaapput, taakku meerarpassuarnik nalunngisaqarput, taakku ikinnguterpassuaqarput, amerlasuutigut ilaqtutanut amerlasuunut atassuteqarfeqartarput, tamannalu tunngavigalugu amerlasuunik aamma nalunngisaqartarlutik.

Meeqqat pitsaasumik inuuneqartut nalilerusuppara, taakku pinngortitamik atuisarnerujussuat pissutigalugu, soorlu uumasunik assigiinngitsunik piniarnikkut aamma atuinikkut pinngortitap tunniussinnaasasa qanoq atorneqarnissaannik ilinniartinnegartarput.

Meeqqat qanoq issusiat assiginngitsorujussuupput, meeqqat amerlasoorpassuit ajunngilluinnartumik inuuneqarput, aammali meeraqarpoq oqimaatsorsortunik.

0-imiit 10-mut. Oqartoqarsinnaavoq [xxx]-mi meerartavut 6-ip 7-llu akornanni inissimasut.

Meeqqat amerlasuut atugarissaartuusut sulisunit misigisimaneqartoq issuaanerit takutippaat, kisiannili aamma paasinarpoq meeraqartoq pitsaanngitsumik atugaqartunik. Tamanna ilaatigut meeqqanut ilaqutariinni atornerluiffiusuni inuusunut, meeqqanut kingunilimmik, ilaqarpoq.

Aanngajaarniutinik atornerluineq annertoorujussuuvoq, tamanna tusartarparput, tamanna meeqqat angajoqqaavisa akornanni ajornartorsiutaavoq – aamma meeqqat aanaakkuini/aataakkuni.

Meeqqat amerlanerpaat atugarissaarput, timersortarput aamma inuiaqatigiinni akuupput, kisianni aamma meeraqarpoq inuiaqatigiinni ataatsimoorfinnut ilaanngitsunik, aamma taakkuupput unnuami aneertartut, imaluunniit angerlarsimaffimmi imigassamik aalakoornartortalimmik aamma aanngajaarniutinik atornerluiffiusuni inuusut.

Aammattaaq misigisimaneqarpoq, meeqqat aamma inuusuttut ilaat atugarissaartuunngitsut, ilaqtariinni ataqatigiinnerup amigaatiginera pissutigalugu, aamma kinaassutsiminnik artorsaateqartunik. Amerlasuut ilaqtatit peqatigalugit piffissamik atuineq ajorput, aamma tamatumunnga taarsiullugu iPadinik, oqarasuaatinik angallattakkanik il.il. atuinermik tiguartissimasunik. Ilaqtariinni amerlasuuni ataatsimoorneq, aamma siunersiupeqatigiinneq pingaarutilik, meeqqanut aamma inuusuttunut kinaassutsiminnik aamma suminngaanneernerminnik ilisimasaqalernissamik sakkortuumik tunngavliisussat, amigaataapput:

Taakku [meeqqat] pitsaanerusumik inuuneqarsinnagaluarpot, meeqqat amerlasuut pitsaasumik inuuneqarput, kisiannili meeraqarpoq oqarasuaatinnut angallattakkanut imaluunniit iPadiminnut ammuinnaq aallussissunik.

Meerarpassuit ullumikkut oqarasuaatinik angallattakkanik aamma iPadimik atuivallaarujussuartut taasakkatsinnik atuisorujussuullutik peroriartortullu ineriartortinneqarput. Ilaqtariit iluanni oqaatsinik atuivallaarnani atassuteqarpallaannginneq, tamanalu pissutigalugu piginnaaneq taanna ineriartortinneqarsimanngippat suna pisariqartinnerlugu oqaatigiuminaassinnaalluni.

Ajornartorsiutit siusinnerusukkat erseqqinnerujussuunikuupput, taamanikkut isumassuinissamik sumiginnaanermut pissutaasumik bingortoqartarlunilu bankortoqartarallarmat. Kisianni atortorissaarutit nutaaliaasut ullumikkut ajornartorsiutaasorujussuupput.

Anersaakkut aallavimmik amigaateqarneq, 'sumiippugut, kina malissavarput', aamma ilaqtariit amerlasuut malinnaaniarsaralutik nukippassuarnik atuisarput.

Aap, timimikkut peqqissuupput, kisianni tarnikkut anersaakkullu peqqissusiat pitsaanerusinnaavoq.

Meeqqat aamma inuusuttut peqqissusiat aamma atugarissaarnerat ataatsimut isigalugu paasissutisaniq pissarsiffiit illoqarfigisaminni imaluunniit nunaqarfigisaminni suliaminnut atatillugu qanoq nalilerneraat pillugu aperineqaramik akissutigineqartut assigiinngissitaarput:

Isumaqarpunga 50/50-iusoq.

Oqarsinnaagunarpunga fifty-fifty-usoq, amerlasuut pitsaasumik aamma ingerlalluarlutik inuuneqarput, kisiannili aamma isumassuinikkut sumiginnaanermik toqqaannartumik taaneqarsinnaanngitsumik kisiannili angajoqqaarpassuaqarpoq meeqqaminnik kajumissarisuunngitsunik, soorlu timiminnik aalatitsinissaannik, aammalu meeqqat annertuumik nammineertinneqarlutik.

Eqqarsarpunga, 0-imiit 10-mut kisitsisilissagaanni illoqarfimmi maani meeqqat 5-imi, imaluunniit 4-mut qaninnerusumi inissisimasut, meeqqat ajunngitsumik inuuneqartut amerlanerusariaqaraluarpot, meeqqat amerlavallaarujussuartut pitsaanngitsumik inuuneqarneq pissutigalugu uninngaannarpallaarlutillu sunngippallaarput.

Meeqqat aamma inuusuttut akornanni atugarissaarneq sulisunit nassuiaatigineqartoq nalunaarutiginninnernik sakoortuuniit, isumassuineramik sumiginnaanermut toqqaannartumik tunngassuteqanngitsunik, kisiannili meeqqat aamma inuusuttut soorlu timiminnik aalatitsinerunissaannik kajumissaarinnginnermut tunngassuteqarput. Aamma "ersinngitsumik" imaluunniit isumassuinissamik sumiginnaaneq nutaatut ittoq nassuiaatigineqarpoq, ilaqutariit meerartallit imminnut oqaloqatigiinneq ajorlutik, taamaalillutillu kissaatigisatik aamma pisariaqartitatik oqaasinngortissinnaajunnaarlugit. Sulisut naapertorlugit pissutaasoq tassaatinneqarpoq ilaqutariit oqarasuaatinik angallattakkanik aamma iPadinik naleqqutinngitsumik atuinerat. Ilaqutariinni ataatsimoorneq aamma attaveqatigiinneq amigaatigineqartoq meeqqat aamma inuusuttut ilaasa kinaassutsiminnik nalornissuteqarnerannik aamma anersaakkut inissisimaffissaminnik nassaariuminaatsitsinnerannik kinguneqarsinnaavoq. Aanngajaarniutinik aamma imigassamik aalakoornartortalimmik atornerluineq angajoqqaani kisimi ajornartorsiutaasutut sulisunit aamma isigineqanngilaq, aammali aanaakut/aataakut ajornartorsiutaattut isigineqarluni – tassa kinguaariinni arlariinni atornerluineq, taamaalillunilu aamma meeqqanut sunniuteqartartoq. Sulisut ilaannit oqaatigineqarpoq, meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnerat 50/50-imi inissisimasinnaasoq, ima paasillugu, meeqqat affaat atugarissaartuusut, affaallu arlaatigut atugarliuuteqartuullutik.

Sumiiffinni nakooqutit aamma unammilligassat

Nakooqutit

Meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnerannut tunngatillugu illoqarfimmi/nunaqarfimmi nakooqutit pillugit sulisut aperineqarput. Taakku naleqartitatut nassuiarneqakkajuttarput, inunnut ataasiakkaanut, innuttaasunut aamma sumiiffimmi inuiaqatigiinnut pingaarutillit.

Sulisutigut isumalluutinik amigaateqaraluarluta ataatsimoorluta kivitseqatigiissinnaanerput, isumaqarpunga ataatsimoorluta suliassanik kivitseqatigiittaratta taamaalorsinnaasartugut.

Immitsinnut paarisinnaaneq, ataatsimoorneq aamma immitsinnut ikioqatigiillaqqikkatta.

Nakooqutivut tassaapput, peqatigiiffilerinermik suliaqallaqqikkatta, aamma ataatsimoorluta pinngortitamik atuisinnaanerput, aamma meeqqanut inuusuttunullu maligasiusinnaanerput nukittuffigisorujussuarput.

Nakooquterpassuaqarpugut, suleqatigiilluarsinnaaneq, aamma sassarsinnaaneq pikkoriffigisorujussuarput, immaqa tamanna piginnaasat pingaarnerpaat ilagivaat.

Immaqa sukkasuumik iliuseqarsinnaaneq pikkoriffigigatsigu, soorlu arlaannik eqqunngitsumik pisoqaraangat taava katersuuttoqartarpoq, apeqqutaalluni suliaq sumut tunnganersoq sukkasuumik sulisoqartarpoq.

Ataatsimoorfinniipput, timersornermi, peqatigiilluni sammisaqarnermi, klubbini, taakunani inuusuttut orniguffigisinnaasaanni, taakku tassaapput massakkorpiag nakooqqutaanerpaajusut.

Sumiiffinni nakooqutit apeqqutigineqaraangata pinngortitaq avatangiiserisaq pingaarnertut sammineqartarpoq. Pinngortitaq timimik atuiffiusinnaasutut nassuiarneqartarpoq, aammali pinngortitap piniarnikkut, nerisassatigut, anersaakkut eqqissinermik aamma nukissamik tunniussisinnaanera sammineqartorujussuusarluni.

Pinngortitami meeqqanut sammisassarpassuaqarpoq, pingaartumik ukiukkut apuse-rinissaq ajornangitsuararsuuvoq, aamma soorlu sisorarluni.

Sumiiffinnut allanut sanilliullugu Maniitsup eqqaa sinerissami illuaraqarnerpaajusoq oqaatigineqartarpoq – asimiinneq upernalerniariaraangat aallartittarpoq, illoqarfik inu-eruttoq malunnarsisarpoq, ilaquttatik peqatigalugit illoqarfiup avataaniittarput, tamanna nakooqqutaavoq.

Angajoqqaat amerlasuut piniariartarput, aamma pinngortitap tunniussinnaasaanik atui-nissaq pingaartittorujussuusarlugu.

Periarfissarpassuaqarpoq innuttaasut soqutiginnittut atorsinnaasaannik, soorlu tassaasinnaavoq pinngortitamiissinnaaneq.

Sumiiffinni ataasiakkaani nakooqqutaavoq illoqarfik qimallugu periarfissaqarnek, aamma pinngorti-tap tunniussinnaasaanik peqatigiilluni atuneq.

Aallartarnek, illoqarfiup qimassinnaanera, innuttaasut amerlasuut aallarlutik allamu-kartarput. Asimiittarnek ilaqutariinnit atugaasorujussuuvoq, tassa pilineq, ataatsi-moornek, maani takussaasorujorujussuupput.

Pinngortitami qanilaarneq aamma pinngortitami pisunut naleqqussarluni sam-misaqartarnek, aamma imaani pinngortitami.

Pingaartittorujussuuara meeqqat aamma inuusuttut pinngortitamiinnissamik atuinissa-millu ilinniartinnissaat, pinngortitap tunniussinnaasaanik, soorlu utoqqaat maligas-siuisutut atornekarnersigut.

Sumiiffinni inuiaqatigiit aamma sulisut ataatsimoorlutik kivitseqatigiissinnaanerat sumiiffinni ataatsi-moornermik aamma sumiiffimmi ikiuiumatussutsimik kinguneqartartoq nakooqqutaasoq aper-suinermi nassuiaatigineqarpoq. Pinngortitaq peqatigiiffilerinertut amerlasuutigut ataatsimoornermut qitiusarpoq. Sumiiffimmi pinngortitaq peqqissinartutut naleqartoq aamma oqaatigineqarpoq, ilisimas-anik meeqqanut aamma inuusuttunut ingerlatitseqqinnissamik periarfissaqalersitsillunilu taakku atugarissaarnerannut tapertaasoq, ilaatigut pinngortitaq qanitaminniittoq, kangerluit eqqaminniittut, qeqertat imaluunniit imaq nakooqutitut immikkut ittutut nassuiarneqarlutik, timikkut, tarnikkut aamma anersaakkut peqqissutsimut assigiinngitsutigut atassuserneqarlutik.

Unammilligassat

Sumiiffinni unammilligassat pillugit sulisut qanoq isiginninnerat apeqqutigineqarpoq, ataatsimut isigalugu, aammali meeqqat atugarissaarnerannut aamma peqqissusiannut tunngatillugu. Oqaatigineqarpoq, meeqqat atugarissaarnissaannut sammisumik suliniutit annertuumik allunneqartut, kisianni suliniutit aamma sammisassaqartitsinerit pitsaanerusemik ataqatigiissarneqarsinnaasut, suliat amerlasuut qalleraattutut misigisimaneqarmata.

Imminnut qalleraattutut ilillugit sunarparujussuit aallartiortorneqarput, pisut ilaasa assingi uterfigeqqinngikkaluarlugit misilillugu allanik ilaqqillugit pitsaanerusemik ataqatigiissarneqarsinnaagalarput.

Imminnut qalleraattunik suliaqartorujussuupput, kisianni taakku akornanni ataqatigiissaarisooqarunanngilaq.

Sulisup ataatsip oqaatigivaa, meeqqanut suliat nakussassarneqarnissaat kissaatigalugu, sunngiffimmi sammisassat pioreersut meeqqanit arlalippassuarnit taakku suliat atorneqannginnerat tunngavilersuutigalugu.

Isumaqarpunga iliuuseqarnitta saniatigut iliuuseqaqqissinnaarpiarnata [meeqqat peqataaneq ajortut pillugit], kisianni amigaatigineqartutut isumaqarfigisinnaasara tassaavoq, meeqqat tamaasa eqqarsaatigalugit sakkortusisamik suliaqarnissaq, inunnik nukissalinnik pissaqaraanni, angalaarlutik meeqqat tikillugit naapitsisinnaasunik (...) oqaloqatigalugit, tamakku orniguffigineq ajoratsigit.

Sulisunit erseqqissaatigineqarpoq, soorlu pinngortitamik atorluaasinnaaneq aamma illoqarfiup avataanukarsinnaaneq kommunimut ajornakusoortuusoq:

Arlaannik attartortarneq akisoorujussuuvoq, aamma imaaliallaannaq pissarsiarinissaat ajornartarluni. Meeqqat aamma inuusuttut aallaqatigerusukkaanni, taava umiatsiamik angallassinissamik akuerisaasumik attartornissaq akisoorujussuuvoq, aamma qinnuteqaatit suliallu suliarineqarnerat sivilisusarlutik, aamma arlaannik puigugaqalaarsimagaanni taava itigartitsisoqartarluni.

Piniartumik pissarsiniaraluarpuq, isumaqaratta inuusuttut piniartumik aamma ilaqarunik naleqquttuussasoq, aamma taassumangaannaq ilinniartinneqarlutik, kisianni iluatsinngilaq. Taakku imaluunniit taassuma piniarnermut allagartaqarnissaa, aamma allanik allagartaqarnissaa tamatumani pineqarlutik.

Umiatsiartaarnissamut qinnuteqaammik ukiut tamaasa nassitsisarpugut, kisianni iluatsinngisaannarparput – aaqqissuussamik imaluunniit allaanerusemik iliornissarput misilissallugu oqaluuserinikuuarput, pingaarutilik tassaavoq imarsiornikkut isuman-naatsuutitsinissamut il.il. allagartalimmik sulisoqarnissaq.

Unammilligassat ilaattut aamma nassuiaatigineqartoq tassaavoq, meeqqanut siunnerfilimmik atorulersuutunik suliaqartoqassagaangat meeqqat aamma inuusuttut isumasiorneqarneq ajornerat.

Meeqqat aamma inuusuttut peqqissuunissaat aallunneqartorujussuuvoq, aamma erseqqilluinnarpoq takussaasumik pisariaqartitsisoqartoq, tigussaasumik malugineqarsinnaasumik, kisianni atuisut sunik kissaateqarnerisut pillugu aperineqarnissaat arlaannaataluunniit eqqarsaatigisimanngilaa.

Kommunimi sulisut taamaalillutik sumiiffinni unammilligassat assigiinngitsut arlallit nassuiarpaat. Ilaatigut kissaatigineqarpoq kommunip meeqqanut aamma inuusuttunut siunnerfilinnik suliaasa akornanni ataqatigiissarinerunissaq, suliat assigiinngitsut amerlavallaat qaleriaallugit aallartinneqartartut sulisut isumaqarlutik. Pinngortitamik atorluaaniarnermi, soorlu umiatsiamik angalaarnissamat tunngatillugu nukissatigut artukkiivallaarsinnaasartoq sulisut nassuiaapput. Pinngortitamik atorluannissamik kissaateqarneq piuvoq, kisianni pinngortitap ataatsimoorfittut atorluannissaanut aperfeqartoq sulisut takusinnaavaat. Naggataatigut erseqqissaatigineqarpoq, meeqqat aamma inuusuttut kommunip suliniutaanut, namminerminnut tunngasunut, peqataatinneqartarnerat qaqutigooruuvoq.

Pitsaaliuilluni suliaqarnermik innuttaasut soqutiginninnerat

Qeqqata Kommuniani pitsaaliuinnermik suliaqarnermi sulisut misigisarpaat aqqissuussinerit assigiinngitsut ilaannut innuttaasut peqataanissamik kajumilersinnissaat ajornakusoorsinnaasoq. Sulisut misigisarpaat, aqqissuussinernut ullorsiornernut aamma – sapaatit akunneqartitsinernut tunngasunut tapersorsorneqarnissaq ajornannginnerusartoq:

Inuiattut ullorsiornernut aamma sapaatip akunneqartitsinernut tunngatillugu innuttaasut amerlasuut katersortinnissaat ajornannginnerpaajuvoq.

Innuttaasut soorlu oqallitsitsinernut peqataanissamik kajumissuseqalersinniarnarat ajornakusoortoq sulisunit oqaatigineqarpoq:

Innuttaasut tungaanninngaanniit peqataarusussuseqarneq annertugisassaangilaaq. Tamatumunnga tunngatillugu innuttaasut angunissaat ajornakusoortipparput.

Oqallinneq pineqartillugu suli innuttaasut angunissaat ajornakusoortipparput.

Innuttaasunik aggersaanissatsinnut periarfissaqarpugut, soorlu oqallinnermut imaluunniit allamut tunngasumut. Kisianni misilittakkakka naapertorlugit oqariatuutit innuttaasunut apuutissallugit ajornakusoortarpoq, aliikkusersuinerit imaluunniit sammisaqartitsinerit ilanngunneqanngikkaangata.

Pineqartoq suugaluarpalluunniit innuttaasut ilaat tamatigut takkuttarput, kisianni aamma allamik unammilligassaasinnaasumik peqarpoq, tassa inersimasut utoqqaallu bingortarnerat sinerissami tamarmi ajornartorsiutitut isigineqartoq, ullut bingorfiussatut pilersaarutigineqartut eqqornaveersaartarpavut.

*Eqqarsarpunga aporfissatta annerpaartaat tassaasoq innuttaasut soqutiginnilersinnis-
saasa unammilligassaqarfiunera.*

Sulisut tassa oqaluttuarivaat, pisut ilaanni innuttaasut kajumissuseqalersinnissaat ajor-
nakusoorsinnaasoq. Pissutaatinneqartut ilaat ataaseq tassaavoq, innuttaasut peqataanissartik isu-
massaqartittariaqaraat. Taamaattumik sammineqartut innuttaasut soqutigisaannut sammitinneqas-
sapput, aamma aqqissuussinerit aqqissuussinernut allanut tunngatillugu, soorlu bingomut
ataqatigiissarneqassallutik. Tamatuma saniatigut sulisut nassuiaatigivaat, innuttaasut peqataa-
rusulersinniarlugit aliikkusersuinertalimmik imaluunniit allatut kajumilersitsisinnaasumik ilaqartaria-
qartut.

Kajumissutsimik sulineq

Peqatigiiffinni aamma suliffeqarfinni naleqartorujussuarmik kajumissutsimik suliaqartoqartarpoq.
Pingaartumik timersoqatigiiffinni kajumissutsimik suleqataaneq atatitsisuuvoq:

*Aap, nakooqputigaavut, soorlu nunaqarfimmi innuttaasunut tamanut attuumassutilinnik
sammisanik anginerusunik suliaqaraangatta tamatigut kajumissutsiminnik
suleqataasunik ikiuukkusuttunik ilaqartarpugut.*

*Peqatigiiffiit pitsaaliuinermik suliaqarnermi annertuumik aamma kivitseqataasarput, ta-
manna ulluinnarni eqqarsaatigivallaarneq ajorparput, kisianni taakku pitsaaliuinermit
atatillugu annertuumik suliaqartarput.*

Taamaattorli aamma inunnut tunngasutigut kajumissutsimik suleqataanermut tunngatillugu si-
ammasinnerusinnaasoq isumaqarfigineqarpoq, soorlu timersornermut aamma timimik aalatitsiner-
mut tunngatillugu.

*Inunnut tunngasutigut kajumissutsimik suleqataaneq isigissagutsigu, isumaqarpunga
kommunimi maani massakkut killeqartorujussuusooq, kajumissutsimik suliaqarnermi
inuttut soqutigisat apeqqutaasartorujussuummata, soorlu timersornikkut.*

Inunnut tunngasutigut kajumissutsimik suleqataanermut tunngatillugu soqanngilaq.

Kajumissutsimik suliaqartarneq inunnut ataasiakkaanut pituttorsimasuusooq aamma misi-
gisimaneqarpoq, aamma inuit ataasiakkaat namminneq soqutigisaannut atassuteqartarlutik.

*Oqartoqarsinnaavoq inunnit ataasiakkaanit suliarineqarnissaat [kajumissutsimik suliat]
apeqqutaasooq, kisianni allatut periarfissaqarpallaanngilaq, taamaattumik kajumis-
sutsiminnik suleqataarusuttut kommunimit pissarsiarineqarnissaat ajor-
nakusoorsinnaavoq, inuit ataasiakkaat namminneq soqutigisaannut attuumassuteqan-
ngippata.*

Kajumissutsimik sulineq peqatigiiffilerinermi, timersornermi aamma pitsaaliuinermik suliaqarneq
ataatsimut isigalugu pingaaruteqartorujussuuvoq. Kisianni, issuaanerni qulaani

takuneqarsinnaasutut kajumissutsimik suliaqarneq inuit ataasiakkaat soqutigisaannut atassuteqartorujussuuvoq, tamannalu aallartoqartillugu imaluunniit toqusoqartillugu sunnertianermik kinguneqarpoq. Kajumissutsimik suliaqarneq annertoq soorlu timersornermut- aamma peqatigiiffilerinermut, nipilersornikkut aaqqissuussinernut assigisaannullu katersuussimasorujussuuvoq. Issuaanerni aammattaq takuneqarsinnaavoq, kommunip iluani inunnut tunngasutigut kajumissutsik suleqataasunik soqanngitsoq.

Politikkitt aamma suliniutit pillugit sulisut isiginninerat

Kommunip suliaa: Inuunerissaarneq - Det gode liv, suliassaqarfiit assigiinngitsut isumaannik peqataatitsiffiusoq ataatsimut isiginnilluni sulinissamut aaqqutissaasoq sulisut arlallit misigisimapput.

Eqimattat aamma eqqarsaatigalugit, aammali ataatsimut isigalugu, matumani nutartaqalaarpoq, tassaavorlu suliassaqarfiit assigiinngitsut akornanni suligatta, sammisami aalajangersimasumi tunuliaquttat assigiinngitsut amerlasuut tunuliaqutaralugit sulivugut, periaaseq tamanna Qeqqata Kommuniani nutaajusorujussuuvoq, isumaqarpungalu periaaseq taanna ajunngitsumik ingerlasoq, pissutigalugu tamakku tamarmik suliassaqarfinit assigiinngitsunit isigineqarnissaat pingaaruteqarmat.

Maannakkut taakku [Inuunerissaarneq - Det gode livimi suliaqarnissamik suleqatigiisitat] meeqqanut aamma inuusuttunut suliniutinut aalajangersimasumik ilaalernikuupput, tamanna pitsaalluinnartuusoq, aamma angusat amerlasimasut paasinarsivoq.

Tamarmik isumaqarput suliassaqarfit assigiinngitsut akornanni suliat ajunngitsumik ingerlasut, kisiannili suliniutit piviusunngortinneqarnissaat unammilligassaqarfiusinnaasoq. Suliat ingerlanerqarnerat arriippallaamik ingerlasinnaavoq, suliap inunnit arlalinnit, assigiinngitsunit isumalinnit, suliarineqarnissaa pissutigerpiarlugu:

Isumaqarpunga ajunngitsorujussuusoq, kisianni aamma pingaaruteqartorujussuuvoq tamakku piviusunngortinneqartarnissaat, isumaqarpunga suleqatigiisitati taakkunani misileraataasumik aallartitsinissamik periarfissinneqartariaqaraluartut, uku ukulu misilikkusuppavut, taamaaliorsinnaavugut, kisianni tassa ajornakusoortoq tassaavoq suliat aallartinneqassappata "nasat" amerlavallaartut suliakkersorneqartussatut isikkoqarmat.

Suliassaqarfiit assigiinngitsut akunnitsinni suleqatigiinnerput amerlanertigut ingerlalluarpoq, kisianni pisut ilaanni ima oqarsinnaasarpugut 'aajjaa, qaqugu susoqassava', susoqarneq ajortoq misigisimasaratta, pingaartumik pisunut sakkortuunut tunngagaangata arriippallaamik ingerlasoqartillugu utaqqinissaq ajornakusoortoq misigigaangatsigu.

Sulisut naapertorlugit Qeqqata Kommuniata meeqqanut aamma inuusuttunut 18-it inorlugit ukiulinnut tamanut sunngiffimmi timimik aalatitsinissamik periarfissiinera nakooqqutaavoq angisooq.

Oqaatigineqarporli inuiaqatigiinni naligiinnginnerup, meeqqat peqataasinnaaneranik pinngitsoortitsisinnaasup eqqumaffigineqarnissaa pingaaruteqartoq.

Sunnigiffimmi sammisassanik pitsaasunik aamma neqerooruteqarpugut, aamma meeqqat, 18-inik ukioqalernissartik tikillugu, timersoqatigiiffinnut akeqanngitsumik peqataasinnaanerat aamma pingaarutilimmik takutitsivoq. Tamakkunani ataatsimoorfeqarpoq, allanik peqateqarluni suliaqarneq timersorneruvoq, klubbit tassaapput inuusuttut orniguffigisinnaasaat, tamannaavoq annertunerusumik nakoqqummik ulumikkut pilersitsisoq.

Sulisut ilaat naapertorlugit, neqeroorutit piusut kommunimi meeqqanut aamma inuusuttunut tamanut sammitinneqarput. Meeqqat aamma inuusuttut sunngiffimmini inuunerat pitsanngorsarniarlugu ujartuilluni sulinerunissaq, aamma ingerlatsiviit assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnissaq pisari-aqartinneqarput.

Takusinnaagunarparput, atuisut pingaarnerit sulinitsinni tassaapput ajunngitsumik ingerlasut, meeqqat nukissaqarluartut nukissaqarluartunik angajoqqaallit.

Akissaatikinnerit meeraat taakkuupput timersornermi atortunik pisinissamut akissaqarfigineqanngitsut, tamanna uagutsinnut unammilligassaagunarpoq. Imaassinnaavoq (...) meeqqat sisorarusukkaluartut imaluunniit cykkilerusukkaluartut, kisiannili taakku-ninna pissarsisinnaanatik, angajoqqaatik akissaqanngimmata.

Timersortartut peqatigiiffii annertuumik suliaqarput, kisianni timersortartut peqatigiiffi-inut qanoq ilanngussinnaaneq erseqqinngilaq (...) tassami, nalinginnaasumik timersortarfiliartartuunngikkaanni. Isumaqaarpunga timersornikkut neqeroorutit peqataaffigineqarsinnaasut amerlasuut pigineqarnerat nakoqqutaalluinnartoq, kisianni aamma pitsaassagaluarpoq peqatigiiffiit tamakku ujartuillutik sulinissaminnut isumalluutit pigisaqaraluarpata, meeqqallu nalinginnaasumik namminerminnut takkunneq ajortut angullugit.

'Inuunerissaarneq - Det gode liv' annertuumik nakoqquteqartut taaneqarpoq, tassaamat suliaqarfiit assigiinngitsut oqaloqatigiiffigisinnaasaat, taamaalilluni suliniutit suliaqarfinnit assigiinngitsunit isigineqarsinnaallutik, taamaaliornikkullu tamakkiisunngorlutillu ataatsimoortumik aaqqiisutaallutik. Allat misigisimavaat, suliat piviusunngortinnissaat ajornakusoorsinnaasoq, suliat pineqartuni aalajangersimasuni misileqqaarneqarnissaat siunertarlugu misileraatinik suliaqqaarsinnaaneq periarfissaagunangimmat, aamma suliap piviusunngortissinnaanissaanut suliaqarfiit assigiinngitsut isumaqatigiittussat amerlavallaarsinnaasut. Isumaqartoqarpoq, suliaqarfiit assigiinngitsut aalajangiinartarnerat suliap ingerlanneqarneranut kigaallassaataasartoq, aamma ernumanaatillit pillugit suliaqarfiit taamaalillutik piffissaq eqqorlugu suliarineqarneq ajortut.

Meeqqanut aamma inuusuttunut akeqanngitsumik timersorneq timimik aalatitsinissamik tamanut periarfissisussaagualuarpoq, kisianni sulisut naapertorlugit tamanna suli pisimangilaq, meeqqat aamma inuusuttut ilaqarmata angajoqqaamik aningaasaqarnikkut atugaat pissutigalugit atortussanik pissarsinissaminnut periarfissaqanngitsunik, soorlu sioraatinik, cykkiliniq, timersornermi atisanik

aamma skuunik. Sulisut erseqqissaatigivaat meeqqanut aamma inuusuttunut akeqanngitsumik timersorneq aamma sammisassat allat, ullumikkutut ingerlasut, meeqqat ilaannut anngunneq ajorlutilluunniit pilerigineqarneq ajornerat ilisimassallugu pingaaruteqartuusoq, aamma suli annertunerusumik meeqqat isumalluutitigut nukissaqarnerusut neqeroorutigineqartunik atuisartuullutik.

Taamaalilluni Qeqqata Kommuniani sulisunik apersuineq meeqqat aamma inuusuttut atugarissaarnissaat siunertaralugu suliat pillugit sulisut isiginninnerannik assigiinngissitaartunik ilisimasaqalersitseqataavoq. Apersuinernit inerniliussat takutippaat, sorpassuit kommunimi ingerlalluartut, aamma nakooqqutitut nassuiarneqarlutik, tassunga ilanngullugit ataatsimoorneq, sumiiffimmi pimoorussineq aamma pinngortitap isumalluutitut atorineqarsinnaanera. Inerniliussani aammattaaq erseqqissarneqarpoq, kommunip sulinerani, tassunga ilanngullugit sulianik ataqatigiissaarinermik, meeqqanik aamma ilaqutariinnik ikiorneqarnissamik immikkut pisariaqartitsisunik peqataatitsinissamik, aamma innuttaasut ataatsimut isigalugit peqataatitsinissamik arlalitsigut unammilligassaqartoq.